

constricta es: sed & iugali foedere uirgo sociata. Postquam filios quoque suscepimus: amores nostros oblita es secundarum cupidine nuptiarum: sed neque hoc tibi sufficere iudicasti: quin etiam cum tertio sponso concumbere praesumpstisti: & sine pudore domum nostram ingrediens: thorum genitalem polluisti: cum Archelao ius conjugale consocians ut illum uirum haberes: quem meum fratrem esse constaret. Verum ego nunquam tui penitus obliuiscar: neque beniuolentiae qua semper circa te detentus sum caream. Liberabo sane te uniuersis obprobriis: meam sicuti fuisti firmam stabilemque perficiens. Quae cum illa familiaribus retulisset: post paucos dies uita defungitur. Haec ergo haud sane importuna huic nostro operi ratus inserui: primo quidem: quia ea quae circa ipsos reges contigisse noscuntur innotui: deinde ut exemplo uera probentur: dicere illi a quibus immortalitas disputatur animarum: aut etiam ut appareat diuina prouidentia rerum humanarum cuncta disponi: ne incredulitate huiusmodi rerum homines ledantur in moribus. Enim uero qui haec crediderit: nullo modo prohibetur per dies singulos ad uirtutis augmenta procedere. Archelai uero regio tributaria facta: Syriae dispensationi coniungitur. Interea Cyrinus uir consularis a Caesare destinatur: censum in Syria dispositurus: & domum rediturus.

Incipit Liber. xviii. antiquitatis Iudaicae.

Qualiter Cyrinus a Caesare destinatur: ut Syriam Iudaeamque censeret. CAP. I.



Cyrinus autem unus de his qui semper in consultatione congregabantur: uir per omnium magistrorum & principum officia celebratus per cunctas administrationes consulatus culmen ascendens: & in cunctis administrationibus: & aliis dignitatibus clarus: cum paucis uenit ad Syriam censor gentis a Caesare destinatus: & appreciator uniuersiusque substantiae.

Qualiter Copinius ex equestri ordine missus est in Iudaeam: & quia Cyrinus uenit in Iudaeam uniuersorum depradaturus substantias: & Archelai redditurus pecunias: & quia Iudaei molestae ferentes: tandem persuadente Iozaro pontificae passi sunt descriptionem fieri substantiarum suarum. CAP. II.

Ititur etiam cum eo Copinius ductor totius equestris agminis: potestatemque iudaeorum omnium gerens. Venit etiam Cyrinus iudaeam: nam dispensationi Syriae fuerat adunata: uniuersorum depradaturus substantias: & Archelai redditurus pecunias. Porro iudaei licet in ipsis initiis descriptionis nomen dirum haberent: subiiciuntur tamen ne amplius subsisterent: persuadente illis pontificae Iozaro: Boethi namque erat iste filius. Et illi quidem cuncti ratione pontificis: depradari suas permissere substantias: nihil amplius hesitantes.

Qualiter iudas Gaulonites: & quidam alter persuaserunt multitudini: ne suas describi substantias paterentur. CAP. III.

Ed iudas Gaulonites: homo ex ciuitate: cui nomen erat Gamalas: Saddochum pharisaeum sibi coniungens: recessionem facere festinabat: nam depradationem & censum nihil aliud esse dicebant quam integram seruitutem. Proinde ad defendendam suam libertatem: totam plebem diuersis exhortationibus incitabant: omnem quoque illis cooperaturam esse creaturam: si pro bono libertatis honorem suam & gloriam magnanimitate tueretur sed etiam deum non aliter illis auxiliatorem fore: nisi talibus consiliis ad agendum procederent.

Qualiter populi eorum consilia consecuti: seditiones & bella ciuilia: seu latrocinia exercuerunt. CAP. IIII.

Is itaque diebus amplius eorum animus incitatur: ut etiam ab homicidiis se nullo modo arcerent: quoniam cum magna uoluntate quicquid ab illis dicebatur hauriebant: atque hoc modo in magnum malum seditio illorum & audacia prorumpebat: nihilque fuit malorum quod per illos non pullularet uiros: & supra quam dici potest: illa gens continuationibus est repleta bellorum & clades inter eos & latrocinia: depradationesque gerebant: obtentu quidem utilitatis defensionisque communis: sed reuera priorum lucrorum gratia tota seditio gerebatur. Multa itaque caedes ciuium sociorumque perpetrantur: postremo in inuicem conuertunt: non secus quam contra hostes insensius ageretur bellum. Itaque quotidie depradationes: captiuitates: caedes: ubique concurrebant: ita etiam ut templum dei ignibus cremaretur. Tantum ualuit nouitas & institutionum mutatio paternarum. Siquidem iste iudas & Saddocus quartam Philosophiam nouiter introduxerant: cuius amatores copiam conquirentes: seditionibus ac tumultibus repleuere rem publicam. Sed etiam malorum futurorum radices pessimas plantauere per insolentiam in consuetam Philosophiae: de qua uolo pauca disserere.

Quantæ sint hereses philosophorum apud iudeos: uel qualibus teneantur legibus. CAP. V.

Vdæis igitur philosophiæ tres erant: et inde ab initio in institutis patriis derelictæ Essenorum: Sadduceorū: & tertia qua philosophantur: qui dicebantur Pharisei: & quæquã de eis explanauerim in secundo libro iudaici belli: tamẽ etiam nunc cõmemorationis gratia breuiter attingam. Pharisei. n. quotidianam conuersationem exiguam habent: & prorsus abiectam: nihil mollitudini aut delicatitudini penitus indulgentes se quæcun que iudicio rationis oportere cõperta sunt illa sequuntur: præpositis nullo modo reluctantur: maiores natu cõpetenti honore uenerantur: ita ut nec contrarium quiddam alicui aliquando respõdeat: fatogeri oia credunt: sed neq; liberum arbitrium hois auferunt: iudicium dei futurum esse sentiunt: illic cunctos hoies propria merita recepturos: tam eos quidem qui secundum uirtutem uixerunt quã illos qui nequitia deprauati sunt. Animas autem imortales dicunt: sed etiam in inferno cõgrua unicuiq; habitacula pro merito: uel uirtutis uel iniquitatis attribui: sicut unicuiq; uiuenti gerebatur studium & alias quidem aias æternis trudi carceribus: alias autem facilitatem reuiuiscendi percipere: & ob hæc populis quidem sunt acceptabiles credibilesq;. Quantacũq; item ad culturam diuinitatis pertinent orationum celebrationes: tẽplorum constitutiones: expositionibus suis faciẽda esse prædicant. Nam tãtum uirtutibus eorū prolatum est testimonium: ut ad eos plurimæ ciuitates: & maxima multitudo cum studio grandi confluerent: opinione adducti: quia meliores cæteris estimantur. Sadducei autem aias mortales existimant: simulq; cum corporibus interire. Nullas uero alias obseruationes præter legem custodiunt: aduersus doctores autem philosophiæ suæ certari & reniti gloriosum annumerant sed ad paruos admodum doctrina eorum peruenit: & modus exercitationis. Primates autem apud eos dignitatibus honoribusq; celebrant. Esseni autem ad deum cuncta redigunt: imortalem animam dicunt iusticiam autem rem præciosam: pro qua et usq; ad mortem pugnandum esse prædicant: in tẽplo anathæata proponenda phibent: sacrificia uel hostias cum populo non celebrant: quod se plurimum ab eis putat mundicia uel sanctitate differre: & merito se a cõi congregatione discernunt: remotim sacrificia facientes: cultu uero more atq; conuersationibus optimi ad colendam terram & exercendam omni studio intenti. Illud etiam habent dignum: & ualde mirabile quod in aliis non inuenias gentibus tam Græcorū q; etiam Barbarorū: quod oēs illis opes in medio sunt: & ab eis oia possidentur: nihil amplius inter eos ditior fruitatur: nihil pauperior defraudatur ac si nihil omnino possideat. Et illi quidem hoc modo de se gerunt. Sunt autem super quatuor milia hoium numero. Vxores non ducunt: neque seruos habere festinant: aliud quippe iniquitatis: aliud seditionis oportunitatẽ estimant. Isti ergo semotim apud semetipsos adiuuant: mutuas sibi uicissitudines ministrantes: susceptores autem reddituum promouent: curatoresq; constituunt: qui cuncta quæ terra profert in usus: necessarios administrant. Sacerdotes optimos uiros eligunt: cibus illis simplex est: habitus insumptuosus & mundus: Quartæ ergo Philosophiæ iudas princeps extitit: cuius fecimus mentionem. Huius sequaces in uestitu: in habitu: cæterisq; aliis phariseis consentiunt: circa libertatem uero immobilem retinent atq; immutabilem sententiam. Nam huius rei cupido magna eorū mentibus est infixata. Solum. n. principem & dominum dicunt deum oium: mortis autem multas & uarias species sustinere pro nihilo pendunt: uel cognatorum supplicia: uel amissiones amicorum oino contemnunt: dummodo nullum hoiem dominum dicere compellantur. Nonnulli namq; uiderunt: qualiter sapius aliqui eorum in suppliciis imutabiles permansere. Vnde plurimi quoq; illius gentis hoc stulticiæ morbo insanabiliter ægrotarunt: Gesio Fuluio principatum huius uanitatis obtinente. Nam ex hac quoq; superbia ad seditiones excitanda romana: recedendiq; ab eis: & ipse præcipitatus est: & alios præcipientes dedit. Et Philosophiæ quidem genera hæc atq; huiusmodi sunt apud Iudæos. Interea Cyrinus opibus restitutus Archelai: descriptioneq; perfecta: quæ facta est tricesimo septimo anno: postquã Antonius atriaco bello fuerat a Cæsare superatus: Iozarum quoq; pontificem: seditionem a multitudine passum sacerdotali depõit officio: Ananum in pontificatu substituens.

Qualiter herodes & Philippus ciuitates in honorẽ Cæsaris fabricauerunt: & qualiter Samaritæ ossa mortuorū in tẽplo iactantes cum festiuitas Azymorū imineret populū reddidere pollutū. CAP. VI.

Erodes autem & Philippus Tetrarchiam suam eorū unusquisque suscipiens: Herodes Sephorin muro circūdedit: ad instar & similitudinem Galilææ: quam Autocratordan appellat. Alia autem Betharanta ciuitas: etiam ipsa est: quam muro circūspiciens: Liviã ex nomine Liviæ uxoris cæsaris nominat. Philippus autem Paniadam quæ est circa fontem iordanis fluminis construens Cæsaream nuncupauit. Tum et Bethsaidam proximam stagno Genesar ædificat: & dignitatem ei ciuitatis attribuit: habitatorūq; multitudine replet: aliarūque necessarium rege copia refertã facit: & Iuliam Homonymam cæsaris filiæ uocat. Copinio autem Iudæam illo tpe gubernante: quæ supra docuimus cum Cyrino destinatum: hmoi factum in Iudæa prouenit. Azymorū dies agebantur: quam festiuitatem Pascha uocamus: in qua mos erat: ex media nocte portas templi a sacerdotibus aperiri. Et tunc itaq; apertis portis: uiri quidam Samaritæ occulte in Hierosolymam uenientes per templi cunctas porticus: & per totum fanū ossa iaciunt mortuorum. Et ex illo cœpit in templo custodia maior a sacerdotibus.

Mors Salomæ sororis Herodis quōdam regis Iudeorū: mors ē Augusti: Romanorū secūdi ipe-
 ratoris. Successio Tyberii Cæsaris sub quo pontius pilatus mittitur in Iudæam. CAP. VII.
 Opinius autē non post multum temporis Romam reuertitur: cui successor regendæ p-
 uinciæ Marcus efficitur: sub quo etiam Salome herodis regis soror uita defungitur: Li-
 uia Cæsaris uxori derelinquens Iamnam & oēm suā Toparchiam: & in campo Faseli-
 dam & Archelaidam constitutas quæ etiam plurimis consistē uere palmitibus: quorum
 fructus optimus & ualde præcipuus. Sed huic quoq; succedit Anius Rufus: sub quo eti-
 am Cæsar emoritur: Romanorum secūds imperator. vii. & l. imperio annos adiuuens menses. vi.
 dies aliquantulum super duos ex quibus. xiiii. annis simul cū eo Antonius reipublicæ gubernacula
 rexit. Viuens itaq; annos. lxxvii. uita decessit. Huic succedit ī principatu Tyberius uxoris eius Liuiæ
 filius qui fuit romanis. iiii. imperator: sub quo quintus iudeorū rector Valerius Gratus efficitur: An-
 nii Rufi successor. Is Annanum remouens sacerdotio Hismahelum filium Iabi pontificem designa-
 uit. Sed & hunc non multo post abiiciens: & Eleazarum Annæ pontificis filium sacerdotio surroga-
 uit. post annum uero ē hunc arcet officio: & Symoni cuidam Camithi filio ministerium pontifica-
 tus attribuit. Sed nō amplius & ipse quam unius anni spacio eodem perfunctus officio: Ioleppum
 cui caiphas nomē fuit: habuit ordine successorem. Et Gratus quidem talia gerens: Romā reuertitur
 postquam. xi. annos in Iudæa compleuerat. Huic successor Pontius Pilatus effectus est. Herodes au-
 tem Tetrarcha ad magnam amicitiam Tyberii peruenit: edificans ciuitatem: quam ex eius cogno-
 mento Tyberiadem denominauit: mœnibus eam firmis fortibusq; circūdans: in regione Galilææ
 iuxta stagnum Genesar: unde aquæ calidæ non longe distabant: in uico cuius nomē erat Amathus.
 In hanc confines plurimi confluxere: atq; etiam ex tota Galilæa non parua multitudo concurrit. Ex
 omni quoq; regione quæ sub illo fuerat constituta: ab eo coacti conueniunt: ut ibidem commane-
 rent. Multi etiam ex nobilitate illuc habitandi gratia transferuntur. Suscepit etiam quotq; uot hicin-
 de ueniebant inopes & egenos: plerosque etiam quos liberos non esse constaret: quibus tamen, se-
 curitatem libertatis attribuit & beneficia plura contulit: ut hoc inuitamento nollet ex illa ciuita-
 te discedere. Priuatas etiam domos ex propriis opibus fabricabat: terras largiebatur: ut in his omni-
 bus stabiles habitatores efficeret: maxime autem ex paterna lege transcribens: in qua significatur ut
 habitatio septem dierum ciuem loci perficiat. In illis diebus moritur etiam phraates Parthorum: Im-
 perator: insidiis illi a phraate filio præparatis secundum hunc modum. phraates imperator postquā
 legitimos filios habuit: ascit sibi italici generis cōcubinam: cui nomen erat Thermusa. A cæsare lu-
 lio cum aliis muneribus hæc ei fuerat condonata: & primum quidem ea sicut dixi pro cōcubina ute-
 batur: captus mira pulchritudine mulieris. Procedente uero tempore filioq; ex ea phraate suscepto
 coniugem eam legitime designauit: quam honorabiliter tractabat in omnibus: & quicquid diceret
 ei obediebat. Itaq; festinas: ut Parthorum principatus filio suo contingeret: quod uidebat aliter fieri
 non posse: nisi exinde legitimos filios aliquibus argumentis excluderet: persuadet Imperatori ut il-
 los Romam obsides destinaret. Proinde illi: non enim facile fuit Phraati: dispositionibus Thermu-
 sæ resistere: Romam a patre mittuntur: & solus in regno phraatis filius enutritur. Sed postquā adole-
 uit graue reputans ac malitiosum: ut principatum patre tribuente suscipere: insidias præparat patri:
 cooperante sibi etiam matre. Nam sermo quoque ferebat: qd ei concubitu misceretur. Itaque pro-
 utroque facinore genti factus est exosus: tam patricidio quam amore matris nefando: seditionibus
 excitatis antequam amplior fieret: ex regni potestate depulsus emoritur. Concordantes itaq; in unū
 Parthorum fortissimi cernentesque sine principe se non ualere consistere: cœperunt inspicere: quis-
 nam illis ex genere Arsacidarum fieret imperator: nam aliunde fieri non licebat: unde quoque usq;
 in hodiernum diem pollutum: dicunt: & iniuriatum ex semine mulieris italicæ illud imperium. He-
 rodem itaque per legatos asciscunt. Sed postquam iste quoq; suscepit imperium: cœpit inuidiosus
 esse multitudini: atque suspectus propter immensam crudelitatem: erat quippe ita seuerus: & omni-
 bus modis imitiss. Hunc ergo congregati simul extinguunt. Plerique autem dicebant: qd eum in sa-
 crificiis inter altaria peremerunt: nā eis moris erat in diuinis celebrationibus cultros portare. Apud
 plurimos tamen opinio illa est: qd dum uenatum pergat: occisus est. Legationem itaq; Romam mit-
 tunt: unum ex obsidibus ad imperium postulantes: & mittitur illis Bonones: ceteris suis fratribus
 antelatus: qd iudicabatur fortunā suam: potestatemque non insolenter aut nimie tractaturus. Sed
 barbaræ multitudini celerrima conuersio suboritur. Siquidem sunt etiam natura mutabiles. Man-
 suetudinem itaque eius cœperunt contemnere: indignum putantes: ut seruo subiicerentur alieno.
 Nam obsidatum seruitutem esse definiebant neque enim iure belli datum: sed quod peius puta-
 bant in pace ad iniuriam suæ gentis & regni alienigenis esse contraditum. His ergo querelis gens
 uniuersa commota: illum proturbat imperio: confestimque artabanū euocant Medorum regem
 arfacidarum genere descendente Persuasus Artabanus uenit cum omni militia. Cui Bonones oc-
 currit: & multitudine congregata Parthorum: cum eo bello congregitur. Artabanus autem ui-
 ctus confugit & ad montes Mediæ: & non post multum tps congregans etiā ipse magnas turmas
 exercitus cum Bonone confligit: & uictus Bonones cum paucis ad Seleuciam confugit equitatu

Artabanus autem fufum Parthorum exercitum insequens: magna fragē operatus est. Tunc barbaris grandi metu compressus ad contexti fontem cum magna multitudine pergit. Illo itaque Parthis imperante Bonones in armeniam uenit: & primo quidem in illa regione cœpit imperare: deinde uero ad Romanos legationem mittit. Sed ubi Tyberius petitionem eius abnuit: ille itē ad parthos conuertitur & Bellum Artabano denunciat: quando quidem nulla illi recuperandi regni machinatio succurrebat. Cæterum Armeni qui circa Nisatem habitant: Artabano fuere sociati: a quibus detentus Bonones Sylano Syriæ rectori contraditur. Ille autem ex uerecundia: quomodo eum Romæ nouerat: custodiuit: honorificeque tractauit: Armeniam: autem Orodi Artabanus uni suorum filiorum tradidit. Ea tempestate moritur etiam Commagenæ rex Antiochus: & plebs aduersus nobilitatem scinditur: & mittit utraque pars legationem ad Romam: nobilitas quidem statum reipublicæ habitumque mutare desiderans: ut præsidali dispensatione regeretur: multitudo uero regnum habere proprio more cupiebat. Senatus autem utraque legatione suscepta: ex decreto Germanicum mittit: cuncta Syriæ forte negotia correcturum agente fortuna quo facilius interiret. Nā ueniens in partibus orientis: & in melius cuncta disponens: a Pisone ueneno perimitur sicut iam in aliis indicatum est.

Qualiter Pontius Pilatus uoluit latenter intromittere in Hierosolymam statuas Cæsaris cognoscens autem populus seditionem aduersus illum commouit: donec illas ab Hierosolymis in Cæsaream transmitteret.

CAP. VIII.

Pilatus autem Iudææ rector exercitum de Cæsarea secum assumens: tendit ad Hierosolymā: ut leges solueret Iudæorū. Nam secum statuas Cæsaris: quæ insignis militaribus in erant intromittit. Imagines autē: ut aliquid huiusmodi facere lex nostra prohibet & propter hoc ante illum oēs Iudææ rectores: sine signis ingrediebant mænia ciuitatis. Primus itaq; Pilatus ignorantibus populis introgressus. signa quæ secum apportabat in ciuitate constituit. Illi uero mox ut rem cognouerūt: congregati ueniūt Cæsareā: diebus plurimis supplicantes: ut imagines de Hierosolymis auferentur. Pilato uero abnuente: q̄ iniuriam Cæsari facere si fieret estimabat: Iudæi nullo modo discedunt. Tunc ille occulte insidiis armatos milites collocat. Cūq; p̄ tribu nali sedisset: quod ei fuerat in studio nam eū locū in insidiis quas præparauerat aptum esse p̄spexerat: Iudæiq; iterum supplicarent: signo dato: milites processere: Iudæis undiq; circumdatis: cœpit pilatus mortem cōminari: nisi quiescissent. At illi mortem se potius electuros: quā cōstitutiones legis suæ transgressum iri firmabant. Tunc Pilatus ammirans fortitudinem Iudæorū in conseruandis legali bus cōstitutis: cōfestim imagines de Hierosolymis auferri p̄cepit: Cæsareāq; p̄duci. Voluit etiā ex opibus tēpli aqueductū p̄gētem in Hierosolymā fabricare. suscipiens initium torrētis quod stadiorum duū miliū interuallo distabat. Sed Iudæi non libēter accipiūt & circa eos q̄ operabant multa milia hominum congregata: clamabant ut ab illo opere cessaretur. Pleriq; etiā maledictionibus utebantur: contumelias quoque iactantes: sicut uulgaria solet multitudo. Ille uero milites a dorso Iudæos circumuenite præcipiens: iubeat ut decederent. Illis autem ad contumelias iniuriasq; conuersis: dato signo militibus: iussit ut Iudæos inuaderent. Milites porro ampliora quam iussi erant perpetrantes: multitudinem magna cæde prosternunt. Plures igitur ibi deficiunt: pleriq; autem fauciati discedunt. Itaq; hoc modo seditio illa terminatur.

DE IESV CHRISTO.

CAP. IX.

Vit autem hisdem temporibus IESVS sapiens uir: si tamen uirum eum nominare fas est. Erat enim mirabilium operum effector: & doctor omnium eorum hominum qui libenter audiunt quæ uera sunt. Et multos quidem Iudæorum: multos etiam ex gentibus sibi adiunxit. CHRISTVS hic erat. Hunc accusatione primorū nostræ gentis uirorum: cum Pilatus in crucem agendum decreuisset: non deseruerunt hi qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterum: hinc secundum q̄ diuinitus inspirati prophetæ uel hæc: uel alia de eo innumera miracula futura esse prædixerāt: Sed & in hodiernum Christianorum qui ab ipso nūcupati sunt: & nomen perseuerat & genus.

De facto quod contigit Romæ in templo Isidis: & quæ Iudæis per illud tempus Romæ prouenerint: omnibus urbe expulsis per Tyberium: & de seductione Samaritici populi: uel oppressione eius Pontium Pilatum.

CAP. X.

Isdem temporibus alia Iudæos seuiora perturbant. Nam etiam in templo Isidis: quod Romæ fuerat constitutum factum quoddam turpitudine plenum obprobrioque contigit quod primum explanabo: tum denuo ad illa quæ apud Iudæos euenerunt transibo. Paulina quædam mulier erat Romæ: maiorum dignitate præclara studio castitatis intēta: honestatis opinione perspiciua. Erat etiam opum magnitudine locuplex: & uultus pulchritudine decora ætate autem quando maxime mulieres pudicitia decorantur. Hæc nupta erat Saturnino: etiam ipso genere: opibus: cæteroque cultu consimili. Huius itaque amore detinetur iuuenis quidā nomine Mundus: ex numero equestri: sed in gradu iam merito constitutus: & dignitate magna sublimis: idoneus etiam ad munera largienda: sumptusq; faciēdos. Nam memoratæ quoq; mulieri

T iiii

maiora dona promiserat: quæ illa contemnente maximo fuerat amore succensus: ut etiam .xx. myriadas dragmarum atticarum se daturum pro uno concubitu spondisset: sed neque sic illa deflexa est. Tum ille nimiam infelicitatem morbi suscipiens: siquidem nec cibum ualebat accipere: morti se addixerat: hoc unum sibi iudicans tanti mali fore remedium. Et ille quidem tale decretum animo infigans: per dies singulos agebat: ut celeri morte raperetur. Erat autem Mundo liberta quædam ex parentibus noie Ida: oiam malorum & iniquitatum coagulum: Hæc grauius ferens: quod ille iuuenis se daret in mortem: nam clarebat omnino periturus: accedens erexit eum: & cepit cum eo talia fabulari: quæ animum eius bonæ spei facerent. Promittebat se namque acturam apud Paulinam: ut quæ miryadas accipiens: concederet iuueni quod uolebat. His itaque dictis: iuuenem de morte reuocans: sumpsit ab eo pecuniæ quantum placuerat: sed non eadem uia Paulinam aggreditur: quæ fuerat ante tentata: cernens animum mulieris nullo modo capi pecuniis. Sciens uero quod admodum esset illa cultura Isidis occupata: tale aliquid machinatur. Accedit ad quosdam ex templo Isidis sacerdotes: quibus interpositione iurandi fidem seruare persuasit: dans etiam in præsentem duas myriadas & dimidiam: promittens et aliud tantum: si quod uellet habuisset effectum. Tunc causam aperit: amoris iuuenis indicat: orat ut & mulierem quibus possent modis induceret. Illi autem pecuniæ cupidine capti promittunt quicquid imperaret prorsus impleturos: præfertim autem ipse maximus sacerdos: ut Paulinam: conueniret: ac suis uerbis impletur pollicetur. Finxit autem se ex Aegypto uenisse: ab Anubi destinatum: quod is grandi circa Paulinam amore teneretur: eumque deum sibi iussisse: ut Romam ueniret: mulierique præcepta numinis apportaret. Libenter illa & optabiliter suscipit atque ad amicas gloriando denunciat: quod ab Anubi tali merito digna iudicetur. Hoc etiam intimauit marito: quod amborum cenam Anubis concupiscat. Ille autem grate concessit pudicitiam coniugis non ignorans. Illa igitur pergit ad templum & cum cenasset: tempusque quiescendi uenisset uniuersæ ianue a sacerdote clauduntur. Cuncta quoque lumina subtrahuntur: Mundus autem intro latebat occultus. Qui postquam factum silentium est ad mulierem deuenit. Illa autem existimans deum esse reuerenter accipit: atque ita cum ea mundus pernoctans: circa uicinum lucis abscessit. Illa autem mane facto consurgens: atque ad suum uirum ueniens: aduentum ad se numinis enarrauit. Similiter etiam loquitur ad amicas: magnam sibi ex hoc glorificationem reputans prouenisse: & quia uerba quoque ad illam fecisset: Anubis indicabat. Sed ex audientibus alii non credebant: naturam inspicientes rei: pars autem credebat: quia dum uerum ad miraculum dicebant: pudicitiam attendentes: dignitatem quoque referent. Tertia uero die postquam factum est occurrens ei Mandus: o Paulina inquit: saluasti mihi .xx. myriadas: quas posses familiaribus tuis rebus adiicere: nunc autem nec meis postulationibus defuisti: & damnificatione liberaisti. Nam in templo tota nox a te cum Mundo peracta est: nec mei nominis interest uoluptate præcepta. Nihil ad perficiendum negotium obfuit: quod Anubis uocitatus sum. Et ille quidem talia locutus abscessit: illa uero in mentem suam rediens: tunc primum illud facinus intellexit: & scissis protinus uestimentis ad uirum cucurrit: factionemque aperuit: tam magni facinoris deprecata: ne suam iniuriam neglexisset. At ille Imperatori cuncta denunciat. Tunc Tyberius diligenter causam examinans: uniuersum sacerdotum scelus inuenit: & ipsos quidem cum ipsa quæ causa totius iniquitatis extiterat: adegit in cruce: templum autem ipsum funditus evertit: statuasque Isidis in Tyberim fluuium iactari præcepit: Mundum autem exilio condemnauit: dignum eum maiore poena non iudicans: quod amoris uehementia deliquisset. Et ea quidem quæ in templo Isidis prouenerat: tali fine conclusa sunt. Nunc ad rem redeo: ut explicem quæ Iudæis Romæ eodem tempore contigerunt: sicut etiam ante præstrinxi. Erat quidam uir genere Iudæus: de sua patria profugus: accusabatur autem legalium transgressionum præceptorum: unde apud suos quoque reus habebatur: etiam malignus in omnibus. Ille per multos dies legem se Moysi exponere simulabat: & tres uiros in omnibus similes sibi consocians: seducunt uulgiam quandam unam de ceru nobilium ut legi iudaicæ animum suum dederet. Cui persuadebat: ut ostri & auri plurimum in Hierosolymam mitteret: templi ornatui profuturum. Quod illi sumentes propriis usibus absumpserunt: propter quod etiam argumentis & fallaciis antea cuncta peregerant. Tunc Tyberius: nam & totum negotium Saturninus insinuat: uir uulgiæ pariter amicus & tutor iubet Roma cunctos Iudæos excedere. Consules uero quattuor milia ex Iudæis militantes mittunt in Sardorum insulam: plurimos autem militare nolentes propter legis paternæ custodiam affecere tormentis: atque hoc modo propter nequitiam quattuor hominum uniuersa multitudo pellit ex urbe. Sed neque Samarorum gens turbata fuit: uel tumultibus aliena. Hos. n. peruertit uir quidam mentiri proculdubio iudicans Caphedon nomine: quod omnem plebem suasiōibus artificiosis induxerat ut in montem Garizi omnes accurrerent: quod eum sanctum haberent ac uenerabilem. Pollicebatur enim se ascendentibus ostensurum uniuersa uasa: quæ ibidem Mose fuissent obruta. At illi persuasi uerbis illius armantur: & conserunt in quodam uico: cuius est nomen Tirathua: atque hincinde plurimos congregabant: ut cum maxima multitudine montem ascenderent. Sed hos in ipso ascensu Pilatus occupat: omnem equitatum præcedere iubens: & ductu uelocissimos: atque ibi circa memoratum uicum pugna committitur: & alios obtruncant: plerosque in fugam uertunt: maximam partem capiunt: quorum: seditionis princeps uel eos qui in fugiendo tunc plurimum uulnerant: Pilatus interfecit.

Accusatio samareorum aduersus pilatum apud vitellium: & qualiter vitellius romam eum ad cæ-
sarem ire compulit: ut ibi rationem eorum quæ contigerant redderet. CAP. XI.

Ed ex hoc sameorum gente turbata cuncti priores ad vitellium ueniunt: qui per id tem-
pus gerebat principatum syriæ: atque apud eum pilatum accusant: quod iniuste tantos occi-
derit. Non enim a Romanis discedendo: sed iniuriam Pilati declinando: in tyrathua cõ-
gregatos esse promebant. Tunc Vitellius marcelium unum ex suis amicis qui curaret
in iudæa constituit: Pilatum autem Romam pergere: ut de his quæ a iudæis accusabatur: se in iudi-
cio Cæsaris expurgaret. Tunc Pilatus postquã in iudæa decimum compleuit annum: pergit Romã
Vitellii iussione compulsus: non enim posset eius dispositionibus reluctari. Sed antequam Pilatus
Romam ueniret: Tyberius ex humanis rebus abscessit.

Vitellius ascendens Hierosolymam: magnificus ac munificus extitit in populos: & qualiter Ty-
berius Cæsar scripsit Vitellio: ut amicitias cõponeret cū Artabano parthorũ impatore. CAP. XII.

Stellius autem ueniens in Iudæam: ascendit Hierosolymam: & erat forte tunc festiuitas
a maioribus instituta: quæ Pascha uocatur. Vitellius itaque magnificus ac munificus
extitit in populos: nam & uenaliū rerum præcia leuigauit: & in aliis plurimis circa
eos liberalis apparuit: sed etiam stolam pontificis: uniuersumque eius cultum atque or-
natum in templo haberi permisit: & sub pontificum potestate seruari secundum institu-
tionem moris antiqui. Nam antequam Vitellius uenisset: in Antonia seruabatur. Arx enim huius-
modi nomine censebatur. Vt autem ibidem seruaretur: talis extiterat causa. Pontificum quidam
Hyrcanus nomine: unus ex multis: nam plures hoc uocabulo fuerant nuncupati: prius in loco
templi uicino tabernaculum construxerat: & ibi ex maxima parte degebat: ubi etiam stolam pon-
tificalem habuit. Nam custos eius extabat: propter quod ea soli licebat inducere: quando intra-
bat templum. Cæterum quando in ciuitatem exiebat: priuatis indumentis utebatur. Hanc itaque
consuetudinem & ipse & filii eius: & eorum filii: multo tempore conseruabant. Sed postquam Hero-
des accessit in regnum: illud tabernaculum oportuno loco sibi existimans situm opulentius con-
struxit: & Antoniam ex nomine Antoni: quod ei amicus erat appellat: sed etiam stolam sicut eam ibi
reperit: ita etiam præcepit custodiri existimans ex hoc nihil seditionis aduersus se populum com-
moturum. Similiter etiam fecit Archelaus filius eius: postquam Herodi successit in regnum. Et
deinde Archelao excluso: a Romanis seruabatur stola pontificis in illo tabernaculo: ex lapidibus fa-
bricato: sub sigillo sane pontificum & in gazofilatio habebatur: a quo & cætera templi ornamenta
& candelabrum quoque seruabatur: quod tantum per dies festos ad usum pontificum tradebatur.
Transacta uero festiuitate: iterum in loco proprio reponenda reddebatur: & per tres utique festiuita-
tes singulis quibusque annis & per ieiunia: dabatur atque reddebatur. Vitellius autem tunc secun-
dum morem antiquum stolam illam pontificum potestati contribuit neque permisit: ut quando
usui opus esset: a gazofilatio peteretur. Hoc itaque beneficium iudæis in indulgens pontificem Io-
sippum cognomento Caiphan sacerdotali remouit officio: cui Ionathan filium Anne in pontifi-
cale ministerium subrogauit. Quæ cum egisset: tunc confestim quod in Antiochiam ducit ingre-
ditur. Mittit etiam Tyberius ad Vitellium litteras: iubens ei: ut amicitiam cum Artabano partho-
rum imperatore conficeret. Terrebat enim eum: quod inimicus extaret: & Armeniam inualisset: ne
forte amplius eius concepta progredere audacia: moueretque ut non aliter eius amicitia crede-
retur: nisi suos filios obsides præbuisset. Hæc itaque ad Vitellium scribente Tyberio: ille magnis
muneribus persuadet hibeorum: & labanorum regi: ut cum Artabano sine ulla dilatione pugna-
ret. At illa a pugna quidem abstinent: uerum scithas concessio eis transitu aperientes caspias pi-
las: in artabani regiones immittunt: atque ita deuastatur armenia: omnisque terra parthorum hosti-
bus impletur & cladibus. Nam primi eorum passim ubique perimuntur: turbis & lucta cuncta com-
plentur. Filius etiam ipsius imperatoris in ea pugna perimitur cum exercitu numerofo. Nam
multe miriades ibi defecere parthorum: ipsumque Artabanum per munera. Vitellius corruptis
amicis eius: & consanguin eis pœnã perdiderat. Sed cum dolos intelligeret. Artabanus: seque cir-
cunuentum irremediabiliter agnouisset: nam erant plures qui ei insidias parabant: cum paucis
fidelibus ad superiores Satrapias abscessit: atque ita se insidiantium dolis eripuit. Postea uero ma-
gnam manum decoarum saorumque congregans: cum resistentibus sibi pugna congregitur: & su-
perans suum tutatus est principatum. Hæc Tyberius audiens: iussit postea cum Artabano amici-
ciam fieri: quod etiam ille libenter amplectitur. Hoc autem quando gerebatur: circa Eufraten fluiuiũ
erant artabanus & Vitellius: atque ibi de pacis fœdere conlocunt: in medio sibi ponte fluminis occur-
rêtes: paucos secũ uterque sibi munimento forent adducens. Ibi postquã de pace locuti sunt: Herodes
eis Tetrarcha cõiuuiũ in loco medio pparat: tabernaculũ ex uelamẽtis p̄ciosis exornãs. Tũc artaba-
nus dat obsidẽ tyberio Dariũ suũ filiũ: cũ quo et munera magna multaque transmittit. In quibus etiam
hominem magnitudine septem cubitoꝝ: genere iudeum: nomine Lazare misit: quod propter corporis ua-

fitatem gygas uocabatur. His itaq; peractis: uitellius an ad antiochiam artabanus autem in Babylo-
niam reuertitur. Herodes autem uolens semetipsum tali nuncio commendare: litteras per huiusmo-
di destinat portitores: in quibus intimat pacem factam: obsidemq; susceptum: postremo cuncta de-
nunciatur: quæ ad negotium pertinebant: nihil pœnitus prætermittes. Postea uero cum a uitellio de
his rebus destinarentur epistola: rescribitur a Cæsare: quod cuncta iam ante cognouerit: Herode de
omnibus edocente. Ex hoc uitellius supra quam quisquam ratus erat indignatione turbatur: non
tamen suum animum aperit: sed iram mente seruabat: donec reuerteretur: Gaio summente regimen
principatus.

Mors Philippi fratris herodis iunioris: & qualiter tetrarchia eius dispensationi Syriae: regiminiq;
coniuncta est: & de simulatione quæ contigit inter aretham petreum & herodē: quia eiecit herodis
filiam arethe: quam duxerat uxorem: amore caprus Herodialis: quam subintroduxit loco uxoris: &
quæ tyberius puocatus scriptis herodis mandat: uitellio aduersus aretham pugnare. CAP. XIII.

Vnc etiam Philippus herodis huius frater uita defungitur: uicesimo quidem secundo an-
no imperante tyberio: ipse autem per. xxxv. annos rector aduixit: sub suo possidens
traconitidis & gaulonitidis regionem. Ad hæc etiam uanutanorum uniuersam gētem
suo regimine gubernabat. Is moderatum & mansuetum se cunctis quibus imperabat ex-
hibuit: nullas oppressiones aliquibus importans: nam eius ad subiectos conuersatio talis erat. Proce-
debat cum paucis: electis: sibiq; gratissimis: in causis iusta iudicia proferebat: in itinere occurrentibus
uel opis ægentibus auxiliabatur impigre: ac si forte oppressionem senserat alicuius: statim in solio
confidens causam audiebat: iuste parti adiutor iniuste punitor existens. Hic ergo moritur inualida:
unde magnis exequiis in monumentum defertur: quod ab ipso ante fuerat constitutum. iuxta pania-
dam: exequiaq; sunt illi magnificæ celebratæ. Principatum autem eius tyberius Cæsar: assumens:
siquidem nullum reliquerat filium: dispensationem Syriae regiminiq; coniunxit: functiones autem
tributarias quæcunque colligerentur in eadem præcepit tetrarchia seruari. His quoque temporibus
inter aretham petreum: & herodem regem simulatio magna contigit: propter huiusmodi causam.
Herodes tetrarches uxorem habuit arethe filiam cum qua non paruam tempus aduixerat. Sed cum
Romam euocaretur: transiens in domo herodis exceptus est. Frater eius erat etiam ipse: sed non ex
una matre progenitus. Herodes enim ex filia Symonis sacerdotis fuerat procreatus. Cunque ibi es-
set: herodiadis amore captus est: uxoris alterius herodis: filia enim erat ista Aristobuli soror autem
agrippæ maioris. Audet igitur de muliere de nuptiis in eundis miscere sermonem. Illa uero susci-
piente pacta firmantur: ut cum Roma reuersus fuisset: illa connubii iura suscipere. Erat enim in pa-
ctis: ut filiam arethæ regis excluderet. Et Herodes quidem Romam talibus pactis firmatis aduehi-
tur. Sed cum reuersus fuisset: peragens Romæ propter quæ fuerat euocatus uxor eius fideliter cun-
cta cognoscens: quæ inter eum fuerant herodiademq; composita: antequam eam ille cuncta cogno-
uisse sentiret: rogat uirum: ut in macherunta ubilimes erat arethæ herodisque regionis: ab eo mitte-
retur: nihil suæ uoluntatis aperiens. Hoc Herodes libenter accipiens: mittit uxorem: nihil eam sen-
sisse pœnitus arbitratus. Illa uero: permiserat enim antè multum tempus ad patrem: ut ei apud ma-
cherunta omnia pararentur quæ itineris usus exposceret: a ductoribus arethæ suscipitur: cōfestimq;
intrat arabiam atque ibi ab illis ductoribus ad alios: ab illisque rursus ad alteros trāsmissa cum sum-
ma celebritate patri perducitur: cui cunctam Herodis aperit uolūtatem. Ille uero exhinc inimicitia-
rum sumpsit initium: atque ab utroq; exercitu congregato in regione gamalica bello confligitur:
non quidem ipsis præsentibus: sed ductoribus ab utraque parte transmissis. Pugna atque facta: & ex-
ercitu Herodis afflicto: prodicione profugarum: qui de Philippi tetrarchia ad Herodem quasi auxi-
liandi causa conuenerant: hæc Herodes scribit ad Tyberium. Ille autem indignatus quod arethas
talia perpetrauerit: scribit uitellio: ut ei incunctanter bellum inferret & aut uiuum eum uinctum ad-
duceret: aut certe mortui caput auferret. Tyberius qdē ut hæc ageret: rectori Syriae damnabat.

De Ioanne baptista ab Herode passo: & uitellii præparatio in pugnam aduersus aretham secun-
dum q; scripserat ei Tyberius: & quia Vitellius ascendens Hierosolymam fauorabiliter suscipitur a
populo: descriptio quoq; succincta de uniuersa maioris Herodis profapia. CAP. XIII.

Vibusdam autem iudæorum uidebatur ideo perisse Herodis exercitum q; in eum satis
iuste indignatio diuina commota sit: pro uindicta Iohannis: qui uocabatur Baptista.
Hunc enim Herodes occidit: uirum ualde bonum qui præcipiebat iudæis uirtuti ope-
ram dare: iustitiam colere: in deum seruare pietatem: & per baptismum in unum coire:
tum demum enim baptismum acceptabile fore: si non solum ad abluenda peccata sumatur: uerum-
etiam ad castimoniam corporis: atq; ad animæ iustitiam purificationemq; seruetur: omniumq; pari-
ter uirtutum uelut signaculum & custodia quædam fidelis habeatur. Quæ cum ab eo præcepta hu-
iusmodi docerentur: atque ad audiendum eum per plurima multitudo concurreret: ueritus Hero-
des: ne forte doctrinæ eius persuasione populi a suo regno discederēt: uidebat enim quod præceptis
eius ac monitis parata eēt plebs in omnib; obedire melius credidit priusquam noui aliquid fieret:

præuenire hominem nece: quam postmodum turbatis rebus: seram poenitudinem gerere. Ex sola
 hac suspitione Herodis uinctus in castellum Machærunta abducitur Iohannes: ibiq; obtruncatur.
 Iudæis autem sicut iam diximus uidebatur pro eius ultione interitum illius exercitui deum impor-
 tasse quo herodes sumpisset digna supplicia. Vitellius uero cœpit omnia præparare: ut bellum cum
 Aretha perageret. Sumens igitur duas legiones: & peditum & equitum uniuersam manum: cûctos-
 que auxilios ex regibus qui sub Romanis erant simul adducens: pergebat per Iudæam transitum
 facere. Sed uenientes in occursum eius primates Iudæorum: postulabant ne per eorum regionem
 iter ageret: ne compellerentur contra legem suam imagines & signa suscipere. Quibus auditis
 ille persuasus: mutata sententia quam ante consulto prouiderat: per campum magnum ire præcepit
 exercitum: ipse autem cum herode tetrarcha & amicis ascendit hierosolyman deo hostias immola-
 turus. Nam dies festus Iudæorum propinquus instabat. Ad quam festiuitatem occurrens: fauorabi-
 liter ac decenter ab omni multitudine Iudæorum exceptus ibique peragens dies festos: Ionathan
 pontificali remouit officio: quod eo filio eius fratri contradidit. Quarto autem die allata sunt illi
 litteræ: in quibus significabatur mors Tyberii: & ut omnem multitudinem congregans: ad deuotio-
 nem Gaii iurare compelleret. Milites quoque & auxilia cuncta ad loca propria dimittebat: q; bellū
 iam gerere non ualeret nesciens Gaii propositum: in quem potestas rerum translata constaret. Di-
 cebatur etiam q; hoc arethas ex augurio antea cognouisset. Nam cum ad eum Vitellius nuncium
 belli misisset: fertur Vitellii militibus respondisse: impossibile esse prorsus: ut ad Petros romanus
 exercitus adueniret: antea enim unum ex principibus moriturum: uel eum qui bellum imperauisset:
 uel illum qui impetrantis proposito ministraret: uel illum aduersus quem prælium pararetur. Vitel-
 lius interea in antiochiam repedauit. Agrippa uero aristobuli filius: anno antequam Tyberius mo-
 reretur Romam uenit: uolens apud imperatorem agere: ut sibi aliquam tribueret potestatem. Vo-
 lo igitur plenius explicare: de uniuerso Herodis genere: qualiter fuerit propagatum: simul enim &
 sermo ad hanc historiam pertinens amplius enitescet: per quem probabitur nihil prodesse uel exer-
 citus uim: uel corporis ualitudinem: uel alia quæ uidentur mortalibus appetenda: sine pietate qua
 colitur deus. Siquidem intra .c. annorum spacium præter paucos: nam admodum plures erant: cun-
 cta Herodis origo consumpta est. Super hæc etiam ad humilitatem & modestiam humanum
 genus adducitur: cum illius familiæ calamitates audierit postremo etiam: omnis res Agrippæ
 declarabitur: digna maiore miraculo: qualiter & priuatus & abiectus ad tantam magnitudinem po-
 restatis ascendit: quod nullus scientium eum de illo homine aut sperare posset: aut credere. Dixi qui-
 dem etiam antea de his: tamen nunc quoque diligentius explanabo. Herodi maiori fuere ex Mari-
 anne Hyrcani: filiæ duæ: ex quibus una: idest Salome nupta fuerat Faselo nepoti suo: filio Faseli fra-
 tris Herodis: hanc enim pater ipse tradiderat: altera uero: idest Cypris Antipatro: etiam ipsa nepoti
 quidem Herodis: filio autem sororis eius Salome. Et Faselo quidem ex Salome procreantur filii
 y. Antipater: Herodes: & Alexander: filiæ autem Alexandra & Cypris: quam in coniugium accepe-
 rat Agrippas filius Aristobuli: Alexandram autem honorabilis uir Cyprianus ex nobilibus habe-
 bat uxorem: sed nullos suscipiens filios Cypris emoritur. Verum ex Agrippa quidem pueri pro-
 creantur duo: filiæ autem tres: Beronice: Marianne: Drusilla. Agrippa autem & Drusus pueri uocabā-
 tur: quorum Drusus: antequam ad adolescentiam ueniret emoritur. Agrippa autem a patre mitteba-
 tur Herodes autem & aristobulus: & Beronice: etiam hii quoq; filii fuerunt Herodis maioris: Beroni-
 ce autem Custodibari fuit & Salomæ filia sororis Herodis. Hos Aristobulus infantulos derelique-
 rat: occisus a patre cum Alexandro fratre: sicut antea iam diximus. Sed hii postquam adoleuerunt: du-
 cunt quidem Agrippæ frater Mariannem filiam Olympiadis: Herodis regis filiæ: & Iosippi qui erat
 Herodis regis frater Aristobulum. Tertius autem Agrippæ frater aristobulus ducit iotapatam si ge-
 rammi filiam Emesorum regis: ex quibus nascitur puella cuius audiendi sensus fuerat: obturatus: no-
 mie iotapata: & isti quidem masculorum filii fuere: herodiadis quoque Erat is soror progenita: quæ
 herodi herodis maioris filio fuerat iuncta: quem ex Marianne susceperat Symonis pontificis filia.
 Ex istis etiam Salome filia procreatur qua procreata: herodiadis legem paternam transgrediens: he-
 rodi coniungitur: fratri uiri sui: ex uno patre progenita: unum deserens uinum. Hic autem cui con-
 iuncta est: tetrarchiam habebat Galilæa: filia uero eius Salome Philippo filio Herodis nupta est: te-
 trarchæ Traconitidis regionis. Sed isto sine filio moriente Aristobolus eam in coniugium susce-
 pit: filius Herodis: frater Agrippæ. Ex quibus filii quoque nascuntur. iiii. herodes: Agrippa: Aristo-
 bolus. Et Salome quidem tali modo profapia propagatur. Ei autem ex Antipatro filia procreatur
 Cypris: quam Alexas Selcias sumit uxorem. Alexæ uero huiusque mulieris filia: fuit item Cypris.
 Herodes autem & alexander: quos fratres diximus antipatri: sine filiis moriuntur. Alexandro autem
 Herodis regis filio qui a patre fuerat interemptus: alexander & Tygranes filii generantur: ex arche-
 lai cappadocū regis filia & Tygranes quidem cum regnaret in armenia: accusatus in Roma: sine pro-
 le defungitur. Alexandro at Tygranes homonymus fratris eius gignitur. Et iste alexander q; duxit
 antiochi cōmagenorū regis filiam iotapatā noie: Lesidi ciliciæ ciuitatis a Vespasiano rex efficitur. Et
 alexandri qdē origo cōfestim ut pullulauit: culturā gentis suæ dereliquit: ad ritus transiens moresq; gē

tilium: ceteræ uero filia Herodis: nullam prolem penitus habuere. Herodis autem quam memorauimus p
sapia permansit usque ad tempus quo Agrippa maior regnum accepit.

Multi formis calamitas & infelicitas quæ prouenit Agrippæ: adeo ut a proprio liberto Romæ
accusatus: & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus mors Tyberii: successio Gaii: solutio Agrip
pæ de captiuitate: & coronæ impositio per Gaium.

Is itaque de Herodis genere declaratis: nunc de Agrippa narrabo: uel qualis illi aduersi
tas fortunæ prouenerit: uel qualiter omnes calamitates effugerit: atque ad magnam di
gnitatem potestatemque conscenderit. Ante paucum igitur tempus quam rex Herodes
de uita discederet: Agrippa apud Romam erat: ubi maximam familiaritatem cum Dru
so Tyberii filio conquisierat: & cum Antonia Drusi maioris coniuge: propter quod hæc
matrem eius in honore magno haberet: & uenerabiliter appellaret. Agrippa uero magnus & natu
ra largus existens: & ad donandum ualde munificus uiuente quidem matre suam uoluntatem non
ualebat ostendere: ueritus: ne illam in aliquo contristaret. Mortua uero matre: & propii factus arbi
trii: cepit opes suas abundanter effundere: & alia quidem quotidiani uictus gratia opulenter eroga
ret: alia muneribus in diuersis expenderat plurima uero in libertis Cæsaris dabat: quæ per eos posset
aliquid adiuuari. Proinde hoc modo semetipsum exhibens: breui ad magnam penuriam egestatēque
peruenit. Accessit etiam illi aliud: unde Romæ permanere prohiberetur. Contigit enim Tyberii fi
lium mori. Quo mortuo: Tyberius prohibuit omnes amicos filii sui omnesque familiares ante faciē
suam accedere: ne illis uisis recordatione filii facta: dolor ei luctusque moueretur. Ob hanc igitur cau
sam in Iudæam Agrippa nauigando perrexit: uidens se apud Romam miserabiliter uiuere: propter
quod omnes suas opes amiserat: & nullus illi aditus eēt: unde posset aliquos quæstus habere: nam
multas etiam ibi pecunias sub scœnore acceperat: a quibus cum urgeretur: unde debitum consolu
ret: non habebat. Defectu igitur consilii & confusione quæ se aliter uideret: discessit in quandam tur
rem quæ in Malathoes fuerat constituta: addicens semetipsum: ut de hac luce defungeret. Quæ cum
uxor eius Cypris ita esse sentiret: cepit omnibus modis laborare: ut eum a morte prohiberet. Inue
nit ergo consilium: ut ad suam sororem Herodiadē scriberet: quam Herodes tetrarcha uxorem ac
ceperat intimans ei in quibus Agrippa esset constitutus uel qualiter se uellet morte damnare: opor
tere illam propter consanguinitatem auxilium ferre. Illi uero euocantes Agrippam: habitationē
illi in Tyberiada constituunt: & aliquantum æris per singulos dies: quod ad uictum eius submini
straretur dare præcipiunt. Sed in hoc Herodes non multo tempore perseuerat licet etiam ipsa quæ
darentur sufficientia non fuissent. Nam cum aliquo die per uinum hoc Herodes exprobraret Agrip
pæ: Agrippa impatiens exprobrationis abscessit: atque inde perrexit ad Flaccum uirum consularem
cum quo Romæ amicitiam non paruam induxerat. Is enim tunc gubernationem Syriæ dispen
sabat. Cunque susceptus esset a Flacco: apud eum interim degebat. Retinuit etiam ibi Flaccus Ari
stobulum fratrem Agrippæ: sed simulate diuersum: haud sane per hoc in aliquo præpediebantur:
quo minus amicitiam consulis honoremque mererentur. Sed non tamen Aristobulus aduersan
do cessabat: donec eum Flacco quoque reddidisset inuisum: huiusmodi causam offensionis inueni
ens. Damasceni cum Sydoniis pro militibus certamen exercebant. Cunque inter eos Flaccus audi
turus foret: illi cognoscentes Agrippam: quod apud eum plurimum posset: rogabant: ut eorum par
tis fautor existeret: argentum ei plurimum promittentes. Et ille quidem omnia studiose gerebat:
quæ Damascenis suffragaretur auxilium. Aristobulus autem: non enim eum laruit pecuniarum quæ
fuerat facta promissio: causam deportat ad Flaccum. Quæ cum fieret examinatione: manifestiora sua
gratia repellit Agrippam. Ille autem extrema penuria circumseptus ad Ptolomaidam pergit: atque ibi
necessitate rei familiaris strictus: consilium capit in Italiam nauigandi. Sed cum eum sumptuum p
hiberet inopia: Marsiæ libertum suum rogabat ut ei in tanto molimine adiutor existeret: ab aliquibus
pecunias mutuando: & Marsias primum quendam Beronices matris Agrippæ libertum: sed iure te
stamenti eius: factum ditionis Antonia: postulabat: ut ei aliquas pecunias daret scriptura & fide medi
ante. Ille uero querebatur de Agrippa pro cuiusdam fraude pecuniæ: & compellit Marsiam: sub cau
tione dare milium atticarum facereque ut duo milia minus quingentos acciperet. Ille porro cōcessit:
quia non erat aliud quod egisset. Sumpta itaque pecunia Agrippa Anthoniam uenit & reperiens
nauem tunc propositum peragebat. Hoc agnoscens Herēnius Capito: Iannia curator milites mittit
ab ut eo argenti. xxx. miriadas exigent: quæ Romæ thesauris Cæsaris debebatur. Quinque uenien
tes: Agrippam pecuniam dare compellunt. Ille uero facturum se quod uidebatur assimulans: nocte
alexandriam profugit: ubi alexandrum deprecatur alabarthum: ut ei. xx. myriadas mutuas largire
tur. At ipse quidem sibi daturum se non promisit: Cypridi autem similia postulanti non abnuuit: ob
stupefescens studium dilectionis eius erga proprium uirum: & quæ eam uidebat honestatis cuncto gene
re decoratam. Alexander igitur quinque illis talenta in alexandria mutuatur: promittens: ut cum
inde archæam ueniret: ibi reliquum daret: timens Agrippam: quod esset in expensis profusior. Et
Cypris quidem exinde uirum in Italiam nauigaturum dimittens: ipsa cum filiis in Iudæam
reuertitur. Agrippa uero puteolis appulsus: epistolam ad Tyberium Cæsarem scribit: qui

tunc Capreis agebat: presentiam suam significans: ut dignus fieret uultui Cæsaris apparere: quo contentiam ab eo mereretur. Perebat ergo: ut ei Capreas uenire concederet. Tyberius autem nihil stilarione producens clementer illi & humane rescripsit: inter alia quoque se gaudere significans illum ad se sospitem repedare. Cuius ille Capreas aduenisset: nihil minus ei Cæsar alacritatis exhibuit: quam per litteras ostenderat. Nam & amplexatus est eum: & magnifica hospitalitate suscepit. Sed postero die allatis litteris ab Herennio Capitone: in quibus significabatur: quod Agrippa. xxx. myriadas debens soluendo non adesset: & ob id tempore quo se sponderat rediturum profugit exactores deuotans animus Cæsaris immutatus est. Nam cum illam legisset epistolam: indignatione commotus: ingressum ad se interdixit: donec ab eo debitum redderetur. Ille autem nequaquam ex Cæsaris indignatione commotus: Antoniam deprecabatur Germanici matrem: & Gaii: qui postea Cæsar effectus est: ut ei. xxx. myriadas mutuas impartiretur: ne ab amicitia Tyberii decidisset. Illa uero Beronices matris Agrippæ recordatione nam se hæc mulieres admodum diligebant: siquidem pariter Gaius lac præbuerant: pariterque illum enutrierant: argentum quod postulat impartitur. Quod cum pro debito reddidisset. Nullomodo post hæc ab amicitia Tyberii prohibet. Deinde Tyberius Cæsar eum suo nepoti coniunxit: iubens: ut ei in omnibus processibus adhæsisset. Agrippa uero: propter quod ab Antonia cum magna gratia fuisset exceptus: cepit omni nisu agere: ut Gaium eius filium in omnibus accuraret: qui fauore matris in magnis habebatur honoribus. Erat ibi forte quidam genere Samareus: libertus Cæsaris: ab eo mutuatur: myriadas centum: ex quibus Antonia restituit quod debebat: ex reliquo autem: Gaium amplius accurabat: unde apud eum maiorem adipiscitur dignitatem. Per dies igitur Agrippa circa Gaium in melius procedente: quodam die sermo fit de Tyberio. Cuius Agrippa ex affectu uota profunderet: ut celeriter defuncto Tyberio: Gaius daretur imperium: quem meliorem digniorque in omnibus esse firmabat: inter auditores horum uerborum forte fuit quidam etiam Eutycheus Agrippæ libertus & auriga: & tunc quidem silentio quod audiuerat tradidit: postea uero cum eum Agrippa furti argueret pro uestibus aliquibus: & reuera aliqua uestimenta subtraxerat fugiens comprehenditur. Cuius ad Pisonem duceretur: qui tunc custos fuerat ciuitatis: causam fugæ requisitus: uerba quædam secreta Cæsari se nunciare dicit: eius munimini salutique pro futura. Proinde uinctum mandat ad Capreas. Tyberius autem more suo utens: habuit eum in uinculis custoditum. Magnam enim sollicitudinem pro semetipso gerebat: super quemlibet aut imperatorem cogitans aut tyrannum. Nam nequæ legationes facile suscipiebat: neque ducum suorum: uel curatorum: uel aliorum in cæteris constitutorum officii remotiones: uel profectioes celebrabat nisi forte: cum quisquam in aliqua deprehenderetur offensa. Alioquin nulli ab eo dabatur nisi morte successio: nam uinctorum aliquas secretas denunciations suspectas habebat. Unde cum amici causam huius dispositionis inquirerent: respondisse fertur: legationem uinctorum se quidem ideo nec facile suscipere: nec cito dimittere: nec cæteri uidentes alios facilius absolutos: ex hoc plures ad se uenire incitarentur: & sibi frequentia legatorum molestiam inquietudinis apportaret præsertim cum necesse esset etiam eis dona largiri. Magistratus autem semel datos ideo se iugiter permittere dicebat illis quibus fuerint concessi quod intelligeret consuli per hoc & præstari ex magna parte subiectis. In natura nanque omnem administrationem hoc habere firmabat: ut circa opes acquirendas faceret homines studiose festinare. Cum sibi non se aliquis perennem in officio permanere prospexit: manifestum: quod omne gerat studium: ut antequam arceatur officio: quam plurimum possit acquirat. Unde quoque ad furta plurimi & rapinas concitantur. Si uero perseveraturos se in administrationibus certo cognoscant: licentia plurima conquirendi pigriores & quietiores fiunt ad furte uel fraudes aliquas faciendas. Cum autem celeres successiones dantur hominibus: nequaquam subiecti sufficiunt: ducibus deprædantibus: quibus largitas non est temporis attributa quo repleti essent studium omne lucrandi deponere. Exemplum etiam eis proferebat quendam uulneratum: ad cuius uulnus muscæ congregabantur plurimæ. Quem quidam transeuntium cum uidisset: miseratus est eius calamitatem: ratusque: quod imbecillitate nimia muscas illas a se non posset abicere: & opus haberet alterius beneficio: interrogauit eum causam cur sibi metipso non auxiliaretur: molestiam repellendo muscarum. Cum ille respondens amplius inquit mihi lesionis importas: si has præsentis fugaueris: Iste quidem iam repletæ sanguine: non eo modo molestæ sunt: quin etiam aliquantulum remissius insistant: si uero his amotis aliæ famelicæ congregentur: ita illud uulnus inuadunt. ut etiam si intereant: non ualeant effugari. Propterea igitur & seipsum dicebat subiectis per rapinas iudicum fatigatis consulere: per hoc quod non crebro in administrationibus alios substitueret: qui more muscarum cum naturaliter ad lucra referentur tum etiam remotionis timore: amplius incitarentur ad rapiendi cupidinem. Testificatur autem huic meo sermoni quod huius esset naturæ Tyberius: ipsum eius opus inspectum: quomodo quidem duobus & xx. annis imperio actis: duos tantum dispensatores in Iudæam misit: quorum illa gens gubernatione regeretur: gratum atque Pilatum: qui ei successerat: nec in sola Iudæa forte talis extitit: sed etiam in cæteris regionibus non aliter apparuit. Sed etiam uinctorum examinationes se differre propterea dicebat: quia si condænati morerentur liberatio per hoc hominum malignorum imminentium illis adesset: cum uero in custo-

dia tenerentur maiorem illis sicut meriti essent inferri calamitatem. Propter has igitur & huiusmodi causas etiam Eutyclus auditus non fuerat: sed retinebatur in uinculis. Tempore uero procurrere: tyberius ex Capreis tusculanum uenit: distans a Roma interuallo stadiorum ceterum. Agrippa uero rogabat Antoniam: ut ageret: quo Eutychi aduersum se discuteretur accusatio. Honorabilis quippe apud Tyberium habebatur Antonia & cognationis & dignitatis gratia: nam Drusi fratris eius exiret: sed etiam uirtute pudicitiae. Aetate namque uiridi uiduata permansit: spernes se liberam detractionibus gessit. Tyberio quoque beneficium grande praestiterat: cum fuissent a Seiano insidiae praeparate: amico uiri sui: & potentiam magnam tunc habente: eo quod multarum tunc militiarum ductor existeret & quod in consilium eius plures ex nobilitate concurrerent: libertorumque se ad eum magna manus addiderit: sed & militia omnis fuerat ante corrupta. Igitur omnibus per dignitate prudentior suam exercuisset in hac causa fiduciam. Nam eum cognouisset: quae de Tyberio tractarentur: scribit ad eum omnia diligenter: & per Pallantem quendam seruorum suorum fidelissimum litteras in Capreas destinat ad Tyberium. Ille autem insinuata cognoscens Seianum cum consociis uniuersis interremittit: Antoniam autem licet etiam ante uenerabilem haberet: uenerabiliorem tamen ex eo habuit eique in omnibus obediebat. Ab hac igitur Tyberius rogatus ut exanimi daret Eutyclus: siquidem inquit Tyberius mendacium est: aduersum Agrippam quod dicitur: meritum habebit Eutyclus dignumque sibi supplicium: si uero in examine datus: quae dicit uera claruerit: in illum quae causam examinari compellit omnis poena reuertitur. Sed Agrippa cum ei haec ab Antonia diceretur magis instabat: deprecans examinationem causae fieri. Antonia uero: non enim ualebat Agrippam contemnere: quod erat uehemens in petendo: tempus oportunum inueniens: procedente etiam Gaio eius filio & Agrippa pro meridiano: iam quippe pronycho processerant postulabat Tyberium: ut uocato Eutycho: celebraretur examen. Tum ille: sciunt inquit Antonia dii: quia non ex mea sententia: sed a te coactus geram: quicquid in hac causa fuerit gestum. Haec dicens: iubet Macronem quae Seiano successerat: ut adduceret eutyclus. At ille sine ulla dilatione cum esset adductus: coepit eum Tyberius percontari: quid nam dicendum haberet aduersum eum: qui ei libertatis munus indulserit. Tum ille: o domine inquit: uehebatur carruca Gaius & Agrippa cum illo: ego autem ante pedes eorum asidebam: & cum multi sermones uerterentur: hoc etiam inter plura locutus est ad Gaium Agrippam. O si ueniat aliquando dies: quando isto sene defuncto: mundi tu suscipias principatum: nihil enim Tyberius filius eius impediet: quod a te facere ualebit occidi. Tum enim mundus beatus erit & ego cum eo beatus efficiar. Tunc Tyberius credibilia quae acta sunt reputans: simul etiam quod iram uerem referuaret Agrippae: propter quod eum iusserat Tyberium suum filium: nepotem Drusi frequentate suis conuentibus: & curare: quam iussionem Agrippa contempserat: otumque de Gaio dederat: hunc inquit Macro uinciri facito. Sed Macro non satis intelligens: de quo illud uerius imperaret: nam nec sperabat eum de Agrippa tale unquam aliquid cogitare: sed interrogauit: ut certius quod iuberet agnosceret. Cunque Caesar in Hippodromo deambularet: peruenit ad Agrippam: eumque manu comprehendens: dixit. O Macro: hunc iussi uinciri. Illo etiam tum inquirenti quem nam praeciperet: Agrippam inquit. Et Agrippa subito perturbatus ad deprecationes conuertitur: commorationem eius filii faciens: cum quo fuisset una nutritus: & Tyberii: cum quo pariter fuerat educatus. Haud tamen proficiebat aliquid: sed ducebatur ostro uestitus in uinculis: & erat ardor magnus: nam aetatis tempus extabat: & ex uino quo in epulis multo fuerant usi: coepit siti uehementer incendi. Vnde quoque anxius factus: praeter decus atque dignitatem coepit cuncta respicere: unde posset sitis inuenire remedium: conspiciensque: quendam ex famulis Gaii Thaumastum nomine: aquam in uase portantem: petiuit bibere. Illo autem porrigente: suscepit: atque auide bibit: & spero inquit o puer: quod in bono tibi haec effecta fuerit ministratio. Nam cum haec effugero uincula: nullomodo tardabo libertatem tibi a Gaio promereri qui mihi etiam uincto ministerium praebuisti: sicut etiam ante nunquam neglexisti: cum fuisset in dignitate constitutus. Neque enim haec dicens mentitus est: sed uicissitudinem ei meritam reddidit. Nam post modum rex effectus: Thaumasto libertatem Gaio promeruit: curatoremque eum fecit suae substantiae: sed etiam moriens filio suo Agrippae & Beronicae filiae in eodem ministraturum officio dereliquit: atque in hoc honore senio grandaeuus defungitur. Et haec quidem postea facta sunt. Agrippa uero tunc uinctus stabat ante palatium: in quadam arbore praeanxietate reclinatus cum plurimis: qui simul fuerant uincti: & quodam alite confidente super arborem in qua fuerat Agrippa reclinatus: quem bubonem romani uocant: quidem ex uinctis Germanus nomine contemplatus: interrogauit milites: quisnam esset ille: qui ostro uestiretur & agnoscens: quod Agrippa uocaretur: genere autem esset Iudaeus: ex his qui in illa gente primates haberentur: petiuit conligatum sibi militem: ut ad eum copiam acciperet accedendi: quod uellet ab eo de patria eius aliquid percontari. Quod cum ei concederetur accessit: & per interpretem: o iuuenis inquit: affligit quidem te repentina mutatio: magnam tibi fortunam calamitatis importans: sed uerba tibi denunciabo: quae tibi ex numine diuino fugam totius mali portendunt. Scito ergo deos

tibi tam meæ patriæ quam huius loci testes inuoco: ex quorum prouidentia hæc nobis uincula p-
 uenerunt: quod neq; cupidine fallendi neq; uanum tibi gaudium afferre desiderans: dicam: quæ di-
 xero. Siquidem tales prænunciationes quæ non ualent ipsis operibus approbari: magis faciunt me-
 roris augmentum quam si nihil uerborum illorum adueras: ideoque iustum putauit hoc deorum
 præfagium nunciare. Impossibile nanq; est: non te confestim de his uinculis liberari: & ad proue-
 ctum diuturnum magnæ dignitatis & potestatis ascendere: ita ut inuidiam ab uniuersis habeas: qui
 te nunc miseranter attendunt: exitus etiam uitæ in beatitudine te repperiet constitutum: diuitiasq;
 plurimas: omniaq; quæ prima mortales dicunt tuis filiis qui tibi nati fuerint derelinquens. Memi-
 neris autem: quomodo cum iterum hunc alitem uideris: intra quinq; dies finem uitæ tibi uenturæ.
 Et hæc quidem tibi cuncta complentur: nisi uano hæc a numine disponuntur: cui placuit prænun-
 ciandi causa illum alitem destinare. Ego autem iniustum putauit si talia cognoscens: te quoque ne
 cognosceres defraudarem. Nam utile tibi fore iudicaueris paululum afflictum esse meroribus: cū
 in manus tuas cuncta mortalium bona deuenerint: & omnem infœlicitatem in qua nunc detrahi-
 mur effugeris. Et germanus quidem talia prædicens: tantum risum excitauit Agrippæ: quantum
 postea apparuit dignus miraculo. Antonia uero grauer ferens Agrippæ calamitatem: intercede-
 re quidem pro eo apud Tyberium suspectum esse cernebat: ad hæc etiam infructuosum fore. Sane
 inuenti sunt ei a Macrone milites tales: qui eum sine distinctione seruarent. Adhibetur etiam talis
 centurio: qui illis præesset militibus: sed etiam qui cum eo ligaretur talis inuentus est. Lauacra quo-
 tidiana concedebantur sed etiam copia libertis & amicis ad eum intrandi tribuitur aliaque om-
 nia permittuntur: quibus sollicitè curaretur. Intrabant autem ad eum amicus Syllas & ex libertis
 Marfias: & Stochus cibos afferentes quos libenter habebat: aliamq; diligentiam quæ necessaria so-
 let esse in rebus talibus exercebant: indumenta quoque deportantes: sub ostentu uendendi. Cum
 autem noctis adesset aduentus: stramina componebant: consciis fauentibus militibus. Nam eis Ma-
 cro commendans ante prædixerat. Et hæc quidem agebantur per menses sex: quibus Agrippa in
 his infortuniis habebatur. Tyberius autem reuersus in Capreas: febrium ardore corripitur: & pri-
 mum quidem mediocriter: sed in peius egritudine procedente contrariam de eo spem habebat Euo-
 dus amantissimus ei omnium libertorum. Is iussit ad eum filios eius adduci. Oportere nanq; dice-
 bat: ut cum eis loqueretur: antequam terminum uitæ susciperet. Erant autem illi filii: non quidem
 proprii sed adoptati: nam Drusus eius filius iam fuerat mortuus: cuius filius Tyberius fuerat ado-
 pratus cognomēto Gemellus: & Gaius Germanici fratris filius: iam adulescētib; & liberalibus ap-
 prime disciplinis institutus: qui etiam & populo honorabilis erat & carus propter Germanici patris
 eius uirtutem. Nam hic ad magnum honorem apud populos fuerat sublimatus: propter mansue-
 tudinem morum: & propter affabilitatem qua cunctis gratus extabat. Et cum ipse clarus esset: nō
 se tamen præferbat: sed omnibus par esse uolebat. His igitur rebus non solum apud populum: sed
 etiam apud ipsum senatum magnus habebatur. Ad hæc etiam unusquisq; diuersarū gentium: alius
 confabulationis gratia alter fide ac mansuetudine quā in eius moribus motibusq; cernebat: ad amo-
 rem fuerat excitatus. Cæterum eius morte luctus magnus apud uniuersos expositus est: non sicut
 affolet: ut principi placaretur: ficto dolore monstrato: sed uera cuncti tristitia merebant. Nam eius
 mortem unusquisque propriam suam reputabat: ita eius mores eiusque colloquia cunctis homini-
 bus grata fuerant. Vnde ad filium quoque ipsius amor cunctorum fauorque peruenerat: maxime
 autem omnis militia eius amore tenebatur: ita ut gloriam reputarent pro eo mori si ratio postula-
 ret quo ipse susciperet principatum. Sed tunc Tyberius euodo iussit: ut sub ipso diluculo infantu-
 los illos adduceret. Ipse autem diis primis supplicabat: ut ei signum manifestum ostenderent quis-
 nam post eum in imperium succederet: festinans quidem ut nepoti suo principatum relinqueret
 maiorem tamen credens sua sententia: suo quoq; consilio diuinæ dispensationem prouidentia: ideo
 a diis sibi met demonstrari desiderabat. Supplicanti deniq; illi omen tale monstratur: ad illum uide-
 licet uerturum esse principatū: qui ad eū sequenti die primus ex omnibus aduenisset. Hæc ille cogno-
 scens: mittit ad nepotis sui pædagogum: iubens ut primo mane puerum ad se perduceret: putans
 illa re numinis supare sniam. Sed deus ecōtra de impio decernebat. Illo igit talia cogitante: ecce di-
 es illuxit: & iubens Euodo: ut quisquis foris eēt infantulus: eum ad se primitus euocaret: illeq; egres-
 sus: Gaium ante tabernaculum reppit: nam Tyberius necdum aderat: ciborum acceptione tardatus.
 Ille aut ignorans totū quod agebat: quidq; Tyberius cuperet: ueni inquit: uocat te pater. Et hoc di-
 cto: eum in tabernaculum introduxit. Tyberius autem ut uidit Gaium: tum primum intellexit ma-
 iestatis supernæ potētiā: & q; non sit in hoīum potestate de imperii constitutione discernere. Tūc
 ille primum lamentatus est semetipsum quidem: q; eius consilium fuerat infirmatum: & ei potestas
 ordinandi quem uellet ablata: Tyberium autem nepotem: quod non solum de imperio decidisset:
 sed etiam ipsam salutem & uitam agere non illi sine periculo fore cernebat: ad hæc etiam inuidiam
 illi ex cognatione futuram esse. Nam timore uel odio: suspectum fieri Gaium rebatur: tam ex eo q;
 principatum accipere festinauerit: quam ex eo q; eum insidiaturum sibi putaturus esset: credens: qua-
 si festinaturum in se redigere potestatem. Et tunc quidem in his malis erat Tyberius: ex illo euentu

augurii: quod ei prælagum fuerat: eo q̄ eius nepos amisisset imperium. Vnde multum anxius: se quoq̄ culpabat: q̄ illud augurium postulasset accipere: & q̄ cum liceret de hac uita meroribus liber abscedere ignoratione futurorum: per suam ipsius imprudentiam factum esse: ut cum infelicitate magna: & magno dolore discederet. Tunc tamen licet ualde turbatus: quod imperiū ad quos nollet cernebat esse ueturum pugnauit cum animo suo: ut huiusmodi uerba loqueretur ad Gaium. O fili inquit cum habeam propinquiorem Tyberium: tamen tibi ex mea sententia deorumq̄ decretos imperii contribuo potestatem. Rogo autem te: ut nihil aduersus aliquem recorderis: qui mihi in principatu administer extiterit: uel qui mihi beniuolentiam exhibuerit aut fauorem: ne aliquem ledas propter me: qui te ad tantam sublimo magnitudinem dignitatis: neque circa Tyberium minus aliquid charitatis exhibeas: q̄ te & cognationi debere cognoscis: & mihi: qui tibi tantorum bonorum auctor existo: ut dignam uicissitudinem meæ circa te beniuolentiæ reddas: & simul Tyberium cures: ut etiam consanguinitati quod debes exhibeas: & munimen tibi uel principatus uel salutis acquiras: cum tibi eum feceris adiunctum. Nam solitarius quisque amplius patet periculis maxime cum in tanta rerum celsitudine quisquam fuerit constitutus: ad hæc quoq̄ quia nec dii impunitum quicquam reliquunt: quod contra fas aut ius: aut contra scædus naturæ fuerit perpetratum. Et hæc quidem Tyberius loquebatur. Gaius autem & si ficta locutum Tyberium senserat: & ipse longe aliter in animo gerebat: tamē pro tempore benigne respondit: & facturum se omnia pollicetur. Cæterum in imperium ueniens: & Tyberium extinxit: & ipse non post multum tempus insidiis interceptus est. Sed hæc postea. Tunc autem Tyberius Gaium successorem in principatu pronuncians: paucis diebus adiuuens uita defungitur. Imperauit autem dies. iii. menses. vi. annos. ii. & xx. Gaius autē quartus romanorum efficitur imperator. At romani audientes Tyberii mortem: hilares agere cœperunt: prospero letificati nuncio: non tamen ad credendum: uel exercendum gaudium fiduciam gerebant: non quia fore nollent: nam multis suis pecuniis comparare diligerēt: illum nuncium uerum esse sed timere: ne si falso nuncio concitatis: gaudia sua proderent: ab illo cogniti perirent: quod eius morte gauderent. Plures quippe ille nobiles romanorum extinxerat. Nam erat importabilis: in ira: irreuocabilis ad quicquid perpetrādum cupiditas impulsisset: & sine ratione quoque Iudæorum occisionem inueniens: in omnibus quæ facienda decernebat asper agrestisque constabat. Ob hæc illi mortem eius audientes suam leticiam manifestare uerebantur. Interea Marsias Agrippæ bonum deportatis nuncium: cum in balneo reperisset: iam egrediēti noto ei signo dato: Hebræaq̄ lingua locutus: mortuus ē inquit leo. At ille uerbum intelligēs: gaudio cœpit extolli. Tibi inquit sup omnia pro hoc etiam bono nuntio gratiæ abundantes repositæ sunt: tantum ut uera sint quæ dicuntur. Tunc centurio qui Agrippæ custodiendo præerat: intendens tam festinationem Marsiæ qui aduenerat: quam gaudium Agrippæ quod ex eius uerbis illi contigerat: ratus nouitatem quandam significatam: interrogabat eos quid uellet ille sermo qui fuisset allatus. Illi tantisper secretum auferre trepidabant: sed dum urgeret: nihil hesitans indicauit Agrippa. Iam enim amicitiam magnam induxerat. Ille autem gaudium magnum illo sermone præcipiens q̄ etiam prosperitatem ex hoc Agrippæ cernebat conuiuium ponit. Eis epulantibus: potuque indulgentiore procedente: uenit quidam dicens: uiuere Tyberium: & intra paucos dies in ciuitatem uenturum. Tunc centurio aspere ualde illo sermone turbatus: propter quod cernebat morte digna quæ gesserat: q̄ morte Cæsaris audita: cum illo uincto gaudens conuiuium celebrauerit: ex lecto ponit Agrippam. Tu inquit fallere festinasti: mortem imperatoris falso denuncians: sed scito hunc sermonem poena tui capitis expiandum. Hæc dicens: confestim ligari iubet agrippam: & constringi arctiore custodia. Et nocte quidē illa agrippa in malis fuerat constitutus: sequenti uero die per omnem ciuitatem de morte Tyberii sermo firmatur: & iam iamq̄ homines illum sermonem confidenter ac publice proferebant. A Gaiō quoq̄ destinantur epistolæ: una quidem ad senatum: mortem Tyberii nuncians: altera uero ad pisonem custodem tunc temporis ciuitatis: i qua iubebat agrippam ex militum auferri custodia: & ad domum transferri in qua primitus habitabat: antequam haberetur in uinculis: & ibi tunc interi erat in remissiori custodia. Sed Gaius postquam romam uenit: Tyberii corpus secum adducens: iusta ei secundum morem patrium opulenter magnificeq̄ celebrauit. Agrippam uero cum ipsa die cuperet absoluere: Antonia prohibuit: non odio aliquo circa uinctum: sed opinioni consulens Gaii: ne putaretur mortem Tyberii gratanter accipere si eum tam celeriter absoluisset quem: ille euinxerat. Verū tamen non multis diebus prætereuntibus: eum accersiuit in domum tondiq̄ præcepit: & uestibus cultuq̄ mutato: diadema capiti eius imposuit & regem confirmauit Tetrarchiæ Philippi: donas ei etiam lysaniæ alteram Tetrarchiam. Pro catena uero ferrea quam gerebat auream ei parem pondere condonauit. Magistrum autem equitum in iudea constitutorum maxillum destinat. Verum secūdo anno Gaii Cæsaris agrippa postulat: ut nauigare permetteretur ad propria: quo prouinciam sibi commissam: & aliqua necessaria certo dispensans moderamine: reuertatur. Et permittente imperatore: uenit in patriam: & præter spem omnium rex ab omnibus cernebatur cum magno miraculo & in hoc cunctis apparebat: quantam habebat in omnibus fortuna licentiam. Omnes etiam hæsitabant comparantes penuriam hominis in quam tempore priori deuenerat: & prosperitatē

praesentem qua fuerat sublimatus. Plarique etiam beatificabant hominem: quod non fuerit defraudatus recuperatione fortunae. Alii et pene incredibilia putabant: licet suis intuerentur obtutibus. Tantaque quippe in Agrippa rerum mutatio cernebatur: ut quorundam mentes uerterentur in dubium.

Qualiter Herodes Tetrarcha ueniens Romam: accusatus fuerit ab Agrippa: & in exilium missus cum Herodiade.

CAP. XVI.

h Erodiās autem soror Agrippae quae Herodi iuncta fuerat: Tetrarcha enim erat iste Galilaeae prouinciae & trans Iordanem: potestatem fratris ex inuidia non ferebat: quod eum in maiori dignitate cerneret quam maritimum: & quod de prouincia quidem cum fuga discesserit: debitum non ualens absolueret: reuersus autem esset cum amplissima dignitate. Contristabatur igitur grauiterque portabat: tantam mutationem fratris: maxime autem quando enim intuebatur cum regalibus insigniis incedentem: atque hincinde circumferre multitudinem populorum: in saeculitatem suam tolerabat inuidiam. Sed uiri animum concitabat: exhortando: ut Romam nauigaret: similemque sibi dignitatem imploraret a Caesare: intolerabilem namque sibi meriti uitam esse firmabat: si Agrippa filius Aristobuli: qui culpatus a patre: morti metuerit: inopia magna compressus: ita ut aliter non posset euadere creditores nisi nauigatione diffugeret: atque hoc modo patria decedens: cum regali fuisset dignitate reuersus: ipse uero cum esset filius regis: & frater eius qui Tetrarchiam illam ante possederat: unde magis ei cognationis iure deberetur: sederet in humilitate: priuatae degens uitae. Quod si antea nihil Herodem contristabat: quod minorem honorem parente proprio possideret: salutem tunc excitari deberet consanguinei tam praclarissima dignitate: neque se pati debere: superari ab eo: cui pecunia sua subuentum est: confusionique debere deputare ut ille praeretur honoribus: qui anteriori tempore sua sustentabatur misericordia. Verum Romam inquit pergamus: nec labori parcentes: nec sumptibus: non enim pro auro re peritura debemus prohiberi: ne ad honores ualeamus ampliores ascendere: sed omne quicquid nobis est expendamus: ut regnum ualeas adipisci. Ille uero repugnabat ocium diligens & quietem: & molestiam Romae declinans: moliebatur eam ratione deplacare. At illa quanto uidebat eum quiescere cupientem: tanto amplius instabat: iubens ne aliquid agendum praetermitteret: quo posset regnum a Caesare promereri. His igitur illa nullo modo cessabat donec saepius fatigando: in eum suam fecit transire sententiam. Ille igitur praeparans opulenter uniuersa: & nihil sumptibus parcens: nauigat Romam: simul secum Herodiadem adducens. Agrippa uero intentionem eorum intelligens: uel qualiter praeparabantur attendens etiam: ipse se ipsum praeparabat. Cum autem nauigasse eos cognosceret: mittit etiam ipse Romam quendam de libertis suis nomine Fortunatum: plurima Caesari munera deportantem: & epistolam aduersus Herodem. Ipsum etiam instruit: quae ore proprio Gaium edoceret oportunitate reperta. Qui cum subsecutus esset Herodem: epistolas Caesari reddidit. Nam simul in Dicearcheam uenientes: Gaium apud Baias non inueniunt: quae ciuitas est parua Campaniae. y. stadiorum interuallo distans a Dicearchea. Habitacula quoque ibi imperialia opulenter constructa sunt opibus diuersorum per tempora principum magnifice perornata. Lauacra calida ille locus exhibet: aquis ex terra ultro manantibus: aptis saluti corporum: quae ibi lauari contigerit. Gaius autem mox ut Herodem suscepit & primum sermonem cum eo commiscuit: confestim Agrippae suscepit epistolas: quibus accusationes continebantur Herodis. Accusationes erant huiusmodi: consilium habuisse Herodem cum Seiano aduersus Tyberium: & cum artabano Partho aduersus Gaium. Probamentum autem huius rei dicebatur: haberet Herodes constructionem immensam armorum. quae. lxx. milibus pugnatorum suffecisset: hanc in armamentario Herodis repositam dicebat assertuari. Quibus lectis motus Gaius percontatur Herodem: si uerum esset quod de armis nunciaretur. Ille uero cum aliter dicere non posset: ne ueritate conuinceretur: respondit esse arma. Tunc Caesar ueram credens accusationem tetrarchiam eius abstulit: & Agrippae regnum coniunxit: sed etiam omnes eius opes similiter Agrippae contulit: ipsum autem aeterno condemnauit exilio: habitaculum illi constituens in lugdunensi Gallicae ciuitate. Cognoscens uero Herodiadem Agrippae esse sororem: opes & alia quaecumque propria esse probarentur ei restituit: arbitrans in consilio uiri consciam non fuisse tutabatur enim eam quod sororem Agrippae cognouerat. At illa: tu quidem inquit imperator magnifice satis sicut dignitatem tuam decebat haec mihi largiris: uerum ego tuo uti non possum beneficio: tuisque muneribus propter dilectionem qua marito meo constringor: cuius facia in prosperitatibus existens: iustum non existimo: ut eum in hac fortuna derelinquam. Tum ille magnitudinem animi eius indigne suscipiens: statim eam cum Herode misit in exilium: eiusque substantiam Agrippae contulit. Et Herodiadi quidem pro inuidia quam circa fratrem gerebat: & Herodi ob id quod muliebres orationes & uanitates aduertit: tale iudicium ex prouidentia diuinitatis illatum est. Gaius autem primo quidem ac sequenti anno magnifice rebus utebatur: & mediocrem semet exhibens: fauor illi per dies tam apud Romanos: quam apud ceteros subiectos amplior augebatur. Sed procedente tempore magnitudine dignitatis: humanum perdidit intellectum: & sese uolebat diuinitate quae uera est honorari.

Seditio Iudæorū & gentiliū in Alexandria cōstitutō & legatio utrorūq; ad Gaiū. CAP. XVII.

i Llo tpe cum in Alexandria seditio proueniret inter Iudæos ibidem habitantes: atq; pa-

ganos: terni ex unaquaq; parte legati nituntur ad Gaiū.

Accusatio iudæorum ab Appione legato partis alexadrinorū propter quod statuum Cæ-

saris non haberent. CAP. XVIII.

Rat uero inter alexadrinorū legatos unus: appio noīe: qui Iudæos plurimum blasphemabat: multa quidem & alia dicens: illud autem eos præ cæteris accusabat: quoniam Cæ-

e saris honores haberent oīno contēptui. Nam Romano Imperio subiectos: templa Gaiō

fundare altera constituere: atq; alia sicut diis celebrare firmaret: a solis iudæis duci procla-

mat in gloriū: debere quoq; istos simulacris honorare Cæsare: nomēq; eius habere iura-

bile. Hæc igitur appione: & alia huiusmodi durissima prolocuto: quibus eum in superbiam eleuari

posse censebat. Philo e contra suscepit: qui perat legationi iudæorū uir in oībus utiq; magnæ glo-

riæ: nam Alexandri alabarchæ germanus extrabat philosophiæ quoq; non expers: idoneus etiam de

ferens causas: & porare q̄cūq; accusationibus subiacebāt. Ad hūc ex secretario Gaius iubet excludi:

absentemq; fieri. Nam indignatione succensus est: ut crederetur aliquid sæuissimum perpetrare. Tū

Philo egrediens e secretario dixit ad iudæos qui forte circa illum fuerant: ut aio confidentes existe-

rent: neq; Gaii furore terrerētur: nam prope esse: ut ipsis operibus deum repugnare claresceret.

Qualiter iratus Gaius: mittit Petronium ducē ad Syriam cum huiusmodi mandatis: ut congrega-

ta manu pugnaret cum iudæis: si nollent eius suscipere simulacrum. CAP. XIX.

Nterea Gaius grauiter ferens: q; in tanto despectu apud Iudæos solos existeret legatum

i in Syriam mittit Petroniū: successorem Vitellio: iubens ut cum numerosa manu iudæā

inuadere: & siquidem sponte susciperent eius simulacrum: erigeretur in templo dei: si

uero resistere molirentur pugnando superans: id ipsum incūctanter efficeret atq; ita Pe-

tronus in Syriam decreta Cæsaris exigens pergebat: ut mandatis Cæsaris minister exi-

eret. Cūq; auxilia plurima quanto potuit congregaret duasq; Romanæ militiæ legiones assume-

ret: Ptolomaidam uenit ibiq; hibernia peragens: ut primo ueris tpe prælium posset agere cum iudæ-

is: inde quoq; consilium suum Cæsari per litteras intimauit. Ille aut laudabat eius sniam: iubens ut

nullo modo prætermitteret: & si minus obedientes essent: prælium iudæis intentius importaret. In

terea iudæorū multa milia ueniunt ad petroniū in Ptolomaidā deprecantes: ne ad solutionem: & ad

transgressionē paternæ legis cogentur. Si aut modis oībus statuisset simulacrum in hierosolymā

inferre: ibiq; constituere: semetipsos primitus si placeret interim postulabant. Neq; n. possumus in-

quiunt quoad uimus rem istam admittere: quæ nobis ne fieret interdicta est: ab eo legislatore: cu-

ius autoritatē non ualemus oīno contēnere: neq; illas constitutiones paruipēdere possumus: quos

proauī maioresq; nostri utq; ad suum interitum seruare. Petronius aut respondit. Si in primis essem:

ut meis uterer ad agendum quod oporteret consiliis: iusta uobis ad me hæc esset oratio: nūc autem

Cæsare iubente: incubuit mihi multa necessitas: eius decreta complēdi: ne si contēpsero: aliud peri-

culum maius incurram. Tunc iudæi: quoniā inquiunt ita sapis o Petroni: ut transgredi Cæsaris man-

data non audeas: neq; nos legis diuinæ p̄cepta transgredimur: qui uirtute maiore nostrorū & labori-

bus instituti: nunc utq; sine transgressionē uimus: neq; in tantam ausi fuerimus nos p̄cipitare neq;

ciam: ut quæ a deo interdicta sunt fecerimus: uel aliquibus bonis illecti: uel metu mortis adacti: sed

fixum aio tenemus. ut pro seruatione legis nostræ cūcta pericula subeamus: sp̄ gerentes: fortissimā

deum nobis auxiliaturū i p̄sentia: & mercedē postea redditurum: si pro eius cultura fuerimus aliqua

mala p̄pessi. Si uero uouerimus tibi obedire: non solum infamiā debilitatis incurrimus q; timore

trāsgressores legis efficiamur: uerū etiam imaniter offendimus deū: qui et te iudice multo antiquior

tpe censetur esse q; Gaius. Tunc Petronius considerans ex uerbis eorū imutabile firmūq; propositum

& sine pugna nō posse gaii p̄cepta perficere in eius erigēdo simulacrum: nec sine multa cæde negociū

illud euadere: assumens oēs amicos: & cuncta sua seruitia: in Tyberiadē pergit uolens iudæorū & cō-

stituta cognoscere uel cuiusmodi essent: uel qualibet ordinibus haberent. Iudæi uero magnam qui-

dem sibi ex bello romanorū cernebant iminere periculū: sed magis iudicabant subigi: q; imperii effi-

cerentur in deū. Multa itaq; milia Petronio in occursum ueniunt ad Tyberiadē undiq; confluentes

& supplicationibus utebant nec cogentur ad talia: neq; pollueret ciuitas erectione simulacri. Ad

hæc Petronius: & pugnabit inq; contra Cæsare: neq; illius potētiam neq; uestrā reputantes infirmi-

ratē. At illi: minime nos inquiunt pugnare disponimus: uerū etiam sumus mori ante parati: q; legis

nostræ mandata soluamus. Simulq; in faciē prostrati: petiti se paratos esse firmabāt. Et hæc quidē

p̄ dies. xl. gerebant: culturā quoq; terræ negligētes: cum maxime tps exigeret. Nam iam ea pars ani-

uertebatur: quādo solēt semina terræ mandari: tantum quippe eos fauor moriendi accēderat ne simu-

lacrum aliquod poneretur in ciuitate. Taliter igitur se rebus habētibus: Aristobulus agrippæ regis

frater: & Elcias maior: & alii quoq; optimi uiri ex eadem ipsa familia: & plures de primatibus ad Pe-

tronium uenere deprecantes ut bene de negotio præsentu consuleret: neq; de tantæ multitudinis

perditione cogitaret: quin potius scribendum Gaio decerneret: significans immobilem animam iudaeorum neque eos constitutionem simulacri uelle suscipere: omnem quoque culturam terrae negligere: sed in occursum suum uenisse: & pugnare quidem nec uelle nec posse: mori tamen incunctate paratos: antequam transgressores suae legis existerent: debere igitur consuli: ne in aliud intenta multitudo: terra inculta remaneat: & postea per inopiam latrocinia perpetrarentur. Fortassis enim possit Gaius Tyberius emoliri: & nihil crudele decernere: neque alia disponere quibus ad seditionem populus. Excitetur. Et aristobulus quidem: aliique qui cum illo erant: talibus Petronium depræcantur. Petronius uero instate aristobulo & cæteris: uidens quoniam non pro rebus minimis supplicant: uidens etiam iudaeorum constantiam seuum quoque ratus: ut multa milia hominum per ipsum darentur in mortem: si uellet Gaii furiam ministrare: simul etiam se deum offensurum: & cum pessimis postea speciebus adiuuere: multo melius iudicat: ut scriberet Gaio: aut eius animum mitigas: ut nihil per eum iniquum contingeret: aut si forsitan indignationem commoueretur quod eius minime mandata compleuerit & aduersus eum aliquid mali decerneret: bene contentum esse iudicabat pro meliore causa: & pro tanta hominum multitudo subire discrimen. Conuocatis igitur in Tyberiadem magnam multitudinem iudaeorum: nam multa milia illuc fuerant congregata: & constituens in circuitu cunctas militias & turmas: uisus est primo non suam: sed Cæsaris proferre sententiam dicens: timere se iracundiam Gaii: proinde accessurum ad perficienda quae sibi præcepta sint oportere se firmabat: qui tanto fuisset ex eius beneficiis honore sublimatus: ut nihil contrarium eius uoluntati perageret. Verum non arbitror inquit iustum esse ut salutem honoremque meum non pro uobis qui tam plures estis impendam: nec permittam: ut per me paternae uestrae legis instituta soluatur: neque adeo dignitatem templi dei continere: ut per potestates principum: iniuriarum uestris religionibus ingerantur: sed scribam ad Gaium uestras illi uoluntates intimans quantum possam causam adiuuans: & uestrum in bono propositum: & spero quia aderit deus: cuius potestas potior est omni humano molimine: humanaque uirtute: potens est enim: & uos in conseruatione legis uestrae protegere: & me tutari: ut nec ab ipsis etiam excidam humanis honoribus: quod si etiam exasperetur forsitan Gaius: ut iram suam in me uellet effundere: sumam omne periculum: omnem miseriam: quaecumque corpori possit infligi: ne nos tantos pro rebus optimis pereuntes intuear. Ite igitur unusquisque uestrum ad opus proprium: & terrae uestrae culturam impendite: ego uero Romam litteras destinabo: & omnia pro uobis: tam per me quam per amicos: quae rei conueniant agere non omitam. Hac dicens: iudaeorum dimitti congregationem iubet ut culturam terrae diligentiam exhiberent. Omnes autem nobiles populos alloquio adhortabatur ut spem meliorem gererent. Et ille quidem hoc modo multitudinem letificare festinabat. Deus autem suam manifestauit repente presentiam & adiutorium suum in omnibus fore Petronio. Simul enim ut finem loquendi fecit: confestim ingens descendit pluuia præter spem omnium nam illo die ab ipso solis ortu serenitas magna claruerat: nullumque signum pluuiae in caelo fuerat uisum: sed etiam omnis annus magna fuerat ariditate siccatus: ita ut desperatio fuisset exorta: non solum pluuiae: sed etiam si unquam posset caelum tectum nubibus apparere. Tunc igitur etiam præter consuetudinem tanta inundatio uenit aquarum: ut iudaeis spes magna fecit in nullo frustratum iri Petronium pro eorum negotio laborantem. Petronius autem amplius obstupuerat: uidens manifestissime deum iudaeorum se consolatorem ostendere: & multum suam declarasse sententiam: ita ut nec illi forte contradicere ualerent: quibus religioni nostrae reluctari tota laborat intentio. Scribit ergo ad Gaium postulans: ne tanta milia hominum contemneret: quae non possent sine bello & ingenti caede a transgressione suae religionis impelli: perire quoque tanta tributa quae ab illa gente darentur: memoriam etiam non bonam Romani nominis in posteriora tempora relinqui: super hoc quoque uirtutem diuinam iudaeis præbere præsidium. Nam probatum esse firmabat pro iudaeis euidenter inditium. Et Petronius quidem huiusmodi litteras destinauit: Agrippa uero rex iam. n. tunc Romae fuerat amplius in amicitia Gaii gratiaque crescebat. Et forte quadam die epulum præparauerat Cæsari: ubi magnam impenderat diligentiam: ut omnium in cibus elegantiam uinceret: omnesque suauitates: & delicias studiosius prouideret ita ut non solum ceteros anteiret ad inuentionibus epularum: sed nec ipse Gaius multum cupiens ei posset æquari. Tunc Gaius ad modum admiratus tam ingenium eius quam magnificentiam animi: quod super uirtutem suam sumptus expectaret ut sibi placeret: uoluit munificentiam Agrippae remunerare. Tum itaque ex deliciis & uoluptate ac uino hilarior effectus cum ab Agrippa ad potum inuitaretur: & primum inquit quam tibi honorificentiam exhibui pro beniuolentia & fauore quam circa me semper habuisti: ut etiam apud Tyberium periculum ingens incurreres: uerum quia in omnibus te uideo & uirtute præditum: & nos amore superantem: indecorum existimo tuo circa me studio superari. Volo itaque quod antea minus feci: modo perficere: & tantas tibi munerum copias attribuere: ut magnum nomen tuis opibus: & tuis accedat honoribus. Et ille quidem hæc dicebat: existimans quod posset aliquos reditus sibi denotare: uel ciuitates exhibere. Ille autem quauis præparatum haberet: quod petere cupiebat: timens uero: suam noluit aperire sententiam: sed confestim respondit Gaio: quia neque primo lucro: sed eius gratia delectatus: ut contra Tyberii præceptum studium accurationis ei impenderet: neque modo se aliquid agere intentione lucri: sed sola eius gratia semper fuisse contentum: nam & multa sibi

ab eo & maiora fuisse donata: quæ si tua inquit uirtute tuaque potentia minora sunt: meo tamen hoc est accipientis merito & dignitate mea: multum constat esse maiora. Gaius autem obstupescens eius continentiam magis instabat: ut diceret quod sibi cuperet donari. Ille quomodo inquit o domine magnanimitate nimia dignum me muneribus tuis existimas: postulem: nihil quidem quod ad diuitias opesque pertineat: nam me anterioribus tuis muneribus admodum locupletem reddidisti: sed illud peto: quod tibi & opinionem pietatis efficiat: & diuinitatis mereatur auxilium: una etiã mihi gloria fuerit apud audientes: quod nihil a te petierim: ad usus pertinens temporalium rerum. Postulo igitur ut erectionem statuæ quam in in templo Iudæorum faciendam petronio præcepisti: ultra non effici. Et ille quidem licet periculosum existimaret illud exposcere: nam nisi rectum quod petebatur iudicaret Cæsar: nihil aliud nisi mortem adferret illa petitio: ergo quãuis periculosum esse censeret: tamen contemptus aliis sibi necessariis: & utilibus: illud a Cæsare postulauit. Gaius autem: tunc ab eo quod ab agrippa taliter fuerat accuratus: quia indignum existimabat mendax coram tantis arbitris apparere ante quos alacriter compellabat agrippam: quod uellet expetere: paululum sui pœnitens: mox uero uirtutem agrippæ miratus: quod suum regnum non redditibus non pecuniis non alio quocunque munere amplificare cupiuisset: sed pro conseruanda lege culturaque diuinitatis illibata celebranda interuentor extiterit: concessit: ac scribit ad Petronium: laudans quidem eum: quod exercitus instruxerit: pugnareque cum Iudæis fuerit præparatus: & omni nisu laborauerit iniuncta perficere. Verum statuam inquit: si te contigerit erexisse: ut constituta est perseveret: si uero necdum erecta est: nihil ultra fatigandum exercitum: & auxilia dimittenda: te ipsum uero ad ea quæ missus es curanda cõuenit proficisci: nam ultra iam opus non habeo ut erigatur statua. Hoc enim agrippæ gratiæ concessum esse uolo: uiro honorabili mihi semper: sed nunc amplius honorãdo. Et Gaius quidem talia scribit Petronio antequam seditio maior oriretur. Nam ita iam mentes omnium tuebantur: atque talia uoluntatum: eorum indicia monstrabantur: ut si forte contrariis nunciis adueniret: parati essent aperrum bellum gerere cum Romanis. Sed Gaii amicus erat obnoxius turpitudini: alienus bono consilio: & in omnibus quæ facienda decerneret: ita magis pertinax ad implendum: moderari se nullomodo sciens: sed beatitudinem iudicans: si omne quod sibi esset uoluptati perficeret. Postea scribit Petronio huiusmodi uerba. Quomodo inquit dona quæ tibi Iudæi dedere: meliora iudicas: quæ mea complere præcepta: & cuncta quæ illis libita sunt studeas efficere: mea mandata contemnens: iubeo tui temetipsum iudicem fieri: & eligere quid debeas pati qui me ad tantam iracundiam concitasti: ut exemplam efficere cunctis & præsentibus & futuris quod nullus audeat imperatoris mandata contemnere. Hanc igitur epistolam destinauit quidem Petronio: non tamen ipso uiuente perducitur. Petronius autem tardius eam aliquanto suscepit: remoratis nauigio portitoribus: intantum ut etiam ante hanc epistolam alias: petronius litteras accepisset in quibus de morte Cæsaris certior redderetur. Non enim obliuisci poterat deus tantorum periculorum: quæ Petronius cum alacritate magna subierat: ut Iudæis in honore eius religionis gratiam præstitisset: & Gaium de medio auferens: mercedem illi dignam pro illius impietate restituit cooperatus est autem Petronio. Nam tanta illi dilectio comparata est: tam Romæ: quam in uno quoque regno: ut dei gratia super eum euidenter appareret. Romæ quoque senatorii ordinis & quotquot dignitatibus eminebãt: tam uirtutis merito: quod odio Gaii: quod propter eius crudelitatem iniquitatemque conceperant: circa Petronium magno fauore ferebantur. Mortuus autem est: non post multum temporis quam fuerat epistola scripta Petronia: in qua eum morte damnauerat. Causam autem per quam extinctus est: & totum ordinem insidiarum: narrabo procedente sermone. Petronio uero primo uenit epistola: mortem indicans Gaii: post aliquantum uero temporis ea in qua propria manu semetipsum interimere iuebatur. Vbi miranda est diuinæ clementiæ prouidentia quomodo sine ulla dilatione tantam illi retributionem mercedis indulserit pro honore quæ exhibuit templo dei: & pro adiutorio quod Iudæis præstitit: ut per eum beneficium salutis acciperent.

Pestis quæ contigit Iudæis in Babylonia constitutis per Afineum & Amileum fratres. CAP. XX.

Contigit etiam per id tempus Iudæis illis qui in Mesopotamia & Babylonia habitabant ualde magna calamitas: ubi quoque multa cædes accidit: quanta nunquam ante refertur in historia. De qua cuncta diligenter absoluam: ut causas ipsas ex quibus prouenit insinuem. Neerda dicitur Babyloniæ ciuitas: admodum populosa: habens circa se plurimam secundamque regionem: quæ cum aliis plurimum bonis tum etiam hominibus referta est: hostibus quoque ipsa dicitur inadibilis. Nam eam Eufrates undique circumueniens: in medio continet uniuersam. Ad hæc etiam manibus est manita firmissimis. Est autem alia ciuitas: cuius Nisibis uocabulum est: circa eiusdem fluminis fluentia constructa: unde Iudæi quoque natura confidentes locorum: censum quem solent in honore dei tribuere: ibidem custodiendum illo tempore depohebãt. Sed etiam alia munera decora templorum illis ciuitatibus habuere: nam eis ueluti pœno: uel promunctorio munitissimo securius utebantur: hinc autem in hierosolymam cum tempus expeteret pecunias dirigebant. Plura quoque inde hominum milia pascebantur. Erant itaque duo quidem homines: Afineus: & Anyleus nomine Neerdatiensis quidem genere: & inter se germani fratres.

Hos præceperat mater: nam patre orbatu fuere: ut nauium operarentur uelamina: quia non indecorum apud eiusdem loci ciues hoc opus habebatur: ita ut etiam plures apud Iudæos uirorum: eis exerceantur operibus quæ usui marino proficiant. Hos quadam die magister qui eidem operi præerat: apud quem etiam ipsam artem didicerant: de aduentu & tarditate culpauit: in eosque uerberibus ultus est. Illi ergo grauius hoc ferentes: arma quæcunque in eius domo seruabantur abripiunt: & pergunt in quendam uicum: qui diruptio fluminum uocabatur: ubi optima solebant pascua germinare: eaque ibi reposuerunt. Quo facto: congregantur ad eos plurimi iuuenes: quotquot egestate laborant. Hos armis instruunt: ipsi uero ueluti ductores agebant. Ibi quadam sibi extruentes arcem: demandant uniuersis: qui per illa pascua armenta sua ductabant: ut eis censum redderent: atque ex hoc & cum eis amicitiam haberent: & aduersum hostilem quidem populum si forte prorumperet auxilio se fore firmabant. Illi uero dicto obedientes fuere: non enim aliter facere ualebant: & ex pecoribus mittebant quantumcunque iuebantur. Hinc proinde manus illis & uirtus amplior accedebat: & potestatem habebant quæcunque animus uellet efficere: alios fugare uel ledere: alios regere uel curare: non solum incolas regionis: sed etiam quos sorte transire contingeret: nomenque eorum formidolosum satis habebatur & per dies singulos de eis sermo crescebat: donec ad regem Parthorum usque peruenit auditus. Satrapa uero Babylonie postquam ista cognouit uoluit eos in ipsis initiis reprimere antequam eis licentia crescente: malum amplius oriretur. Et congregans manum quam plurimam potuit: sed etiam ex Parthis: Babylonisque quam plurimos: aduersum eos repente tendebat: nolens eos nuncium sui antequam ueniret accipere: per occulta ductans exercitum. Et ueniens in quendam nemorosum locum: ibidem latuit. Et sequenti die: illucescebat namque sabbatum: quo Iudæi nihil operantur: ratus est resistere non ausuros: atque hoc modo sine pugna uinctos posset abducere. Paulatim ergo ac pederetum accedebat ad locum: ut cum proximus fieret statim in eos irrueret. Sed Asineus sicut forte cum aliis nonnullis confederat: ante quos arma fuere iacentia: o uiri inquit: hinnitus equorum meas aures allapsus est: non equarum amore: sed equorum uiros uehementium hinnitus existeret nam etiam strepitum frenorum simul aduerto. Vereor itaque: ne nos circumfusi hostes aggressi sint. Sed citius quispiam ex uobis spectatum præcurat: qui nobis quid nam istud sit manifeste denunciet. Opto autem falsa me locutum fuisse: & deceptum potius ueri similitudine sonitus: quam uera sensisse. Et ille quidem huiusmodi uerba locutus est. Cum ecce: simul quidam adueniunt speculati negotium: & celeriter accurrentes: neque tu inquirunt falleris: sed integre coniectasti: quæ aduersus nos geruntur. Ab hostibus circumdati quippe sumus dolo: nihil brutorum animalium differentes. Nam plurimus equitatus inuadit: eo præsertim tempore: quando nudi omnibus armis extamus: ob idque lex paterna uacare nos: & nihil agere præcipiat. Asineus porro non secundum speculatoris sententiam quæ deberet fieri decernebat: sed legale magis existimans: ne dimissis manibus pereuntes letitiam hostibus exhiberent: oportere iudicabat: ut non sine hostium ultione operarentur. Arma itaque corripit: aliosque circa illum erant similiter adhortatur: eos in audaciam excitans: ut uirtutis memores: hostes itinere fessos inuaderent: atque impetum facientes: multos obruncant: alios effugauerunt. Nam eos securitas qua se putauerant quasi cuncta parata reperturos: ignauos & molles effecerat. Parthorum autem imperator cum ei tale nuncium aduenisset: obstupescens super illorum fratrum audacia: desiderauit eos uidere: & cum eis miscere colloquium: & mittit ex armigeris fidelissimum qui diceret: quomodo imperator Artabanus quamuis læsus a uobis & quamuis sua prouincia deprædata: tamen nulla circa uos indignatione quæ debeat accensus est: sed consideratione uirtutis uestræ magis in uestram gratiam factus attonitus: misit me: dextram uobis fidemque præbitorum: ut ad eum ueniat: & eius habeatis amicitiam: nullum dolum: aut insidias formidantes: dona etiam se daturum promittit: & honoribus sublimare: ex quibus potètia uobis maior accrescat. Tunc Asineus ipse quidem distulit: sed fratrem suum Anyleum cum muneribus mittit quæ preparare potuerunt. Et ille quidem ita perrexit: atque perueniens: ad imperatorem ingreditur. Artabanus autem audiens Anyleum uenisse: interrogabat causam: cur etiam Asineus non simul adueniret. Cunque audisset quod timore suum aduentum subtraxerit: tunc per deos coepit patrios contestari: nihil se mali facturum in eos: si se eius committerent fidei. Inter illos barbaros esse solet indicium: ut nunquam quisquam inter eos postquam dextram præbuerit mentiatur: nec quisquam de fide dextram dantis dubitauerit. Et Artabanus quidem ista gerens: mittit Anyleum persuasurum fratri: ut ad eum etiam ipse pariter adueniret. Agebat autem hæc imperator: opus habens illis fratribus: pro tutamine illius Satrapie: propter quod in illa regione facile possent ab eius imperio decedere: ut antequam tale aliquid contingeret: ipse illos per amicitiam occuparet. Timebat etiam ne in Babylonia plurimi se Asineo coniuerent: & ille manu ualida congregata præsertim in illis locis tam munificentissimis: facile se a Persarum imperio defensaret. Et ille quidem talia reputans dimittebat Anyleum. Anyleus autem persuasit fratri: intimans ei munificentiam & alacritatem imperatoris: tum etiam iusiurandum quod ei præbuerat: proinde ad Artabanum cum alacritate pergebant. Ille autem cum gratia magna eos suscipiens: admirabatur Asineum: quod ita magnanimus extitisset: cum corpus possideret ad uidendum breues: & quod contemptui ab intuentibus haberetur: eiusque

prudenciam strenuitatemque considerans: fertur ad amicos dixisse: quod maior esset anima corpore tam minore. Ostendensque Asineum uni ductorum suorum Abdagati nomine: atque eius nomen indicans: omnemque uirtutem & strenuitatem eius intimans: qualis extitisset in bello: Abdagates postulabat permissum sibi contribui: ut eum occideret: atque iniurias eius & depopulationes quas in prouincias commiserat: ultum esset. Non permittam inquit imperator hæc fieri in eum uirum qui mea fide præsumens: dexteram a me: iurationemque deorum accipiens: uenire properauit. Tu quia uir bonus extas in bello: nihil periculis meis opus est: ut Parthorum iniurias ulciscaris: descendente uero si cupis in sequere: eum si poteris iure belli superato. Mane itaque facto: accersiri iubet Asineum. Tempus tibi est inquit: o iuuenis ad propria descendendi: ne forte plurimos ad te ductorum irrites: & sine mea conscientia pereas. Commendo autem tibi Babyloniam regionem: ut eam ledi a latronibus non permittas: sed tua uirtute a malis omnibus defendatur. Dignus namque sum a te optimo homine hanc reciprocationem accipere: qui tibi fideles amicos omnino seruauerim: neque ad eos attendi: qui fuerant ad tuum interitum irritati: sed ad salutem tuam tutandam sedulo festinaui. Hæc dicens: eum donatum muneribus competebus: in propriam destinat regionem. Ille autem domum reuersus: opida constituit & castella: quæ primo fuere restaurando confirmat: atque ita ex breui magnus effectus est: tantaque per eum negocia gerebantur: quanta nunquam ab alio ante ipsum geri potuerunt. ergo fuerat factus: ut etiam ab ipsis Parthorum ductoribus honoraretur: qui ad illam regionem per tempora mittebantur. Nam solam Babyloniorum honorificentiam habere minorem ducebat: quam suæ uirtutis merito debere iubebat. exolui. Omnia igitur negocia quæ in Mesopotamia gerebantur: ex eius potestate pendebant: & amplius eius foelicitas per annos. xv. amplificata crescebat: & bonorum omnium uigore ac flore pollebat. Sed dum tali prosperitate fruerentur subito malorum illos occupauere principia: quæ huiusmodi de causis acciderunt. Postquam enim strenuitate ac uirtute ad magnam peruenere potentiam: conuertuntur ad iniurias perpetrandas: & transgressiones paternarum legum: cupiditatibus in transuersum agentibus. Denique Parthorum quendam ductorem inuadunt qui ad gubernandam illam missus fuerat regionem. Quem etiam propria uxor fuerat comitata. Hæc cum in aliis pluribus rebus laudabilis extitisset: tunc pulcherrime cunctas foeminas anteibat: ita: ut magnum decoris miraculum spectantibus apportaret. Hanc Anyleus siue pulchritudinem eius auditu cognoscens: siue proprio uisu prospiciens: adamauit. Deinde coepit insidias eius uiro præparare: eumque hostiliter inuadens in terimit: illam autem abripiens sibi coniunxit. Quæ mulier haud equidem sine magnis calamitatibus Anylei domum ingressa est sed tam ipsi quam Asineo fratri: magnorum malorum deportauit aggerem per huiusmodi causam: Cum enim illa post mortem uiri deorum suorum simulachra sumpisset: quæ more paterno tam ab ipsa quam uiro eius religione colebantur: coepit ea domi habere: & simili ea cultu uenerari: sed etiam cum alicubi forte pergebant in exteras regiones: secum illa simulachra portabat. Et primo quidem latenter hunc ritum religionis exercebat: postea uero coepit etiam marito monstrare: quali modo uel lege deos illos cum primi sui coniuge coleret. Tum socii eorum: qui ab eis inter primos honorabantur: primum quidem inter ipsum Anyleum locuti sunt: quia non deceret Hæbraicorum contempto: & neglectis suis legibus eam mulierem accipere: quæ contrario ritu aliam religionem habens: interdicta sibi sacrificia diis extraneis exhiberet: debere illum aiebant rebus suis bene consulere: ne forte amore mulieris & uoluptate corporis captas illa celebrari permetteret quæ se regnumque suum pessundaret. Sed cum nihil proficerent talia commonentes: uirum etiam quendam illorum qui maxime inter eos honoreungeretur: quod ampliore fiducia locutus sit: iterimit. Ille uero moriens: male dixit ipsi Anyleo: fratrique ipsius Asineo: cunctisque sociis: ut similiter ab hostibus interirent: ipsi quidem: quod tale in se facinus perpetraret: illis autem quod non prohiberint: neque ullum auxilium tulerint homini pro legibus paternis: & pro tota gente proloquenti. Cuius mortem omnes quidem grauiter ferebant: tolerabant: tamen non ob aliud: nisi quia illorum potentia ad infoelicitatem ducebatur. Cum autem culturam etiam deorum Parthorum audissent: ultra tolerandam non esse iudicabant opus Anylei: quod in legem patriam iniuriæ gerebantur. Itaque plurimi congregati ad Asineum accesserunt: & cum magnis uocibus increpabant dicentes. Bene quidem esset: si neque primum tale aliquid fieret. Sed quia iam factum est: saltem nunc correctio consequatur: antequam illud peccatum tam illi: quam cæteris omnibus adducat interitum: eique exprobrabant propter nuptias cum alienigena muliere contractas: contra consuetudinem legis ipsorum & superstitionem mulieris quæ ad iniuriam dei sui fuisset inducta. Ille autem: quamuis peccatum fratris cognosceret magnorum malorum fuisse causam & fore: uerum tamen uictus consanguinitatis fauore tolerabat: ueniamque fratri dabat: quæ fortiore malo libidinis uincebatur. Sed cum plures ad eum per dies accusationes a pluribus aduenirent: tum de his Anyleo loqui compulsus est: increpans eum & quiescere de cætero iubens ab illis operibus: & ut mulierem ad sua propria: parentesque renocaret. Sed nihil eorum uerborum præcipiebat effectum. Mulier autem sentiens tumultum qui propter se populos obtineret: uenenum inter cibos dedit Asineo. Quo ille accepto: defunctus est. At illa sine ullo timore postea degere coepit: solum sui iudicem habens: quem sentiebat suo amo-

re confectum. Porro Anyleus solus regni moderamina excipiens: exercitum quæ sumens: uicos Mithridatis inuadit uiri apud Parthos in primo loco constituti: & Regis Artabani filiam in coniu-
 gio possidentis. Vbi cum irrumperet: omnia prædæ dedit: & multas pecunias inde: multosque ca-
 priuos abripuit: & numerosum pecus abduxit: & alia plurima quæ ad diuitias opulentiamque per-
 tinere noscuntur. Sed cum hæc Mithridates audisset: quod talis in suis uicis præda & captiuitas fu-
 isset effecta: grauitè ferens: quod ipse ante nihil lesisset Anyleum: Anyleus uero quot exordium tan-
 tæ sumpisset iniuriæ: tanta in se dignitate contēta: congregans quamplurimum potuit equitatum:
 sed etiam ætate feruentium non minimam manum: aduersus Anyleum uenit: & contendebat: ut
 cum eo bello decertaret. Sed antequam ad eum uenisset: quodam uico occulte castra disposuit: ut
 inde proxima die in hostes irrumperet: quomodo sabbatum illucescebat quoniam a Iudæis ocium
 & uacuitas exercetur. Anyleus autem ista cognoscens a quodam homine Syro: alienigena ex alio
 uico qui cum alia integre nunciaret: tum etiam uicum intimabat: ubi Mithridates mansionem fece-
 rat milites itaque paratos faciens: castris egressus est: cunctis ignorantibus quot aduersus Parthos
 tenderet. Et circa noctis fere quartam custodiam hostes inuadit: alios dormientes obtruncat: ple-
 rosque in fugam conuertit. Mithridatem autem uiuum tenēs: secum ducebat super asinum nudum
 imponens: quod ualde ignominiosissimum apud Parthos habetur. Cunque ad locum proprium
 peruenit hortabantur amici ut Mithridatem extingueret. Sed contra ipsum consilium ille aliud di-
 cebat: non rectam esse dicens: ut Mithridatem extingueret: uitum primo genere apud Parthos or-
 tum: & necessitudine connubii apud regem Artabanum magnifice honorabilem: nunc autem ut
 cunque tolerabile censeatur esse quod factum est: quoniam ac si iniuriatus est Mithridates: uerumta-
 men beneficio salutis: erit se liberantibus gratiam debiturus: si uero quicquam patiat: nequaquam
 regem Artabanum patienter laturum: sed magnam cladem Iudæis importaturum Babylonia: con-
 stituri. Parcere itaque illi melius uidetur: & propter consanguinitatem qua regi coniunctus est: &
 pro tanta dignitate qua inter suos honorabilis ac magnus habetur. Et ille quidem talia in contio-
 ne loquens: omnibus persuasit. Dimittitur igitur Mithridates. Sed ei reuertenti: eius mulier expro-
 brat: nisi festinaret utpote regis gener in tanta dignitate constitutus: supplicia sumere de his qui con-
 tumeliam ingessissent. Turpe nanque illi esse dicebat: ut salutem eligeret postquam captiuus in ma-
 nus hominis uenit: & nunc aut uelut ire suam iniuriam intenderet: aut se per deos iurare coniugi
 fœdera soluturam. Has ille exprobrationes per dies singulos minime ferēs magnanimitatem etiam
 mulieris metuens: ne inter eos coniugium solueretur: non sponte quidem neque uolens congregans
 manum quam plurimam potuit aduersus Iudæos tendebat in Tollennam: salutem æstimans: si Par-
 thus impune fuisset a Iudæis repulsus belli certamine. Anyleus autem ut cognouit ad se tendentem
 cum multa manu Mithridatem: in gloriam iudicauit si in locis suis maneret: & non magis anteu-
 niens hostes occurreret: ex prosperitate prima confidens: iterum se pugnaturum credens: audienti-
 bus uirtutis etiam robur acrescere. Multi itaque se illi superiorum exercitus coniungere: sperantes
 prædam se sicut antea relaturos: & ipsa prima facie horrorem hostibus illaturos. Pergunt itaque illo
 die stadia nonaginta per loca uasta & in aquosa iter facientes. sed medio die ardore solis ingens sitis
 Iudæos occupat. Mithridates autem apparens continuo: seffos itinere: ac siti fatigatos inuadit. Illi
 nec æstum: nec arma ferre ualentes profugiunt. Parthi uero insequentes: magnam cædem faciunt:
 Iudæorum multæ miriades occumbunt. Anyleus autem: & quotquot circa eum erant: in silua se
 recipiunt. Mithridates itaque magnam uictoriam sumens: magno gaudio cœpit exultare. Congre-
 gatur autem ad Anyleum infinita multitudo hominum pessimorum: & suam salutem paruipenden-
 tium quos Anyleus suscipiebat: uolens ex his recompensationem efficere multitudinis quæ bello
 perierat: sed haud sane similes illis: qui bello perierant. Nam erat uulgus in exercitum. Sed tamen
 cum hac multitudine irrupit in uicos Babyloniæ: eosque passim depopulatur. Tum Babylo-
 nii quamuis ad bellum parati: mittunt tam in Neerdam: ad Iudæos qui ibidem habitabant: tradi
 sibi Anyleum expetentes. Illi uero nequaquam illorum sermonem accipientes: prouocabant eos
 ad prælium. Verumtamen aditum legatis Babyloniæ permiserunt: ut ad Anyleum peruenirent:
 & cum eo quicquid uellent protinus loquerentur. Babylonii locum integre specularunt: quo se
 constituerat Anyleus: & cuncta diligenter inspicientes occulti nocte somno depressos inuadunt:
 necant quanto scunque reperiunt: ipsamque Anyleum obtruncant: atque hoc modo Babylonii in-
 iuriis Anylei: & grauedine liberati sunt. Impressio nanque eis illa magna constabat: odio quo cir-
 ca eos detinebatur. Nam pene semper inimicitias exercebant. Causa uero huius iræ fuit lex eorum
 paterna: quam ille oppugnabat: & propterea sibi semper inuicem æmulabantur: unde suorum quis-
 que oportunitatem inuenerat ab iniuriis non parcebat. Tunc itaque hoc modo pereunte Anyleo
 cœpere Babylonii Iudæis instare. Illi uero & grauitè ferentes impressionem Babyloniæ: &
 repugnare penitus non ualentes: in Seleuciam cum suis omnibus emigrarunt. Seleucia ciuitas est
 ad modum opulens & decora: quam Seleucus Nicanor fabricatus est. Habitant autem eam Mace-
 donum plurimi: & græcorum abundantissimi. Et ibi etiam Syriorum non minima multitudo. In
 hanc igitur Iudæi refugiunt: & per .v. quidem annos illesi: & in experti malorum fuere. Sexto uero

anno: nam Babyloniae corruptio eorum magna contigit & ruina: & ob hoc plurimi in Seleuciam magis: magisque confugiunt: eos amplior ibi clades suscepit: propter causam quam breuiter enarra- bo. Graecis in Seleucia habitantibus aduersus Syros ex maxima parte inimicitiae uitae gerebantur: sed Graeci semper superiores extabant. Tunc itaque cohabitabant eis & Iudaei qui aduenerant. Syri autem seditionem mouentes: coeperunt superiores existere ex consensu & auxilio Iudaeorum: ho- minum inconsiderate se in periculo praecipitantium: & intentionem solam ad bellum gerendum habentium. Tunc Iudaei hac seditione superant. Illi uero nullam aliam rationem cernebant: qua possent statum suum pristinum & dignitatem reformare: nisi Syros a Iudaeis seperarent. Vnusquis- que igitur eorum uerba faciunt ad Syros cum quo quisque se familiaritatem habere cernebat: atque hoc modo pacem inter se: amicitiamque componunt. Primates itaque uiri ex utraque parte pacta quibus & pax & concordia seruaretur instituunt: atque hoc modo inuicem exhortantur: ut cum Iudaeis bellum gerant. Quos ex constituto repente inuadunt: interimuntque super quinquaginta mi- lia hominum. Pereunt igitur omnes praeter admodum paucos: qui forte aut amicorum aut uicino- rum misericordia conseruati sunt. Et cum iam ibidem uiuere non poterant: discedunt exinde in Cthesifontem ciuitatem uicinam Seleuciae: ubi consuetus est Parthorum rex per singulos annos hiberna peragere: ubi etiam plurimae eius opes: & plurimus regni cultus asseruatur. Nulla tamen iam eis spes uiuendi fuerat derelicta: nam etiam ibi omnis gens Iudaeorum terrore regis praeme- batur. Non enim tam Babylonios quod seleucios formidolosos habebant: sed etiam omnis multi- tudo Syrorum: quae in illis locis habitabat ad ipsum cum seleucis loquebantur: ut bellum gererent cum Iudaeis. Ob hoc ergo discedunt etiam inde in Neerdam: & in Nisibin: & propter munimentum illarum ciuitatum tutos se esse posse censebant. Super hac etiam habitantur ille ciuitates ab hominibus bellicosus. Et ea quidem quae circa Iudaeos Babyloniae constitutos: acta sunt huius- modi fuere.

Incipit Liber. xix. antiquitatis Iudaicae.

Qualiter Gaius Caesar infidiis a Cassio
Chærea extinctus est. CAP. I.



Gaius non in solos Iudaeos: qui in Hierosolymis fuere: & eos qui in his regioni- bus habitabant: iniustitiae suae demonstrabat insaniam: sed per omnem terram & per omne mare super eos praecipua destinabat: quaqua uersum imperium Romanum protenditur: & pluribus cuncta calamitatibus adimpleuit: quales ante nunquam historiae prodiderunt. Maxime autem omnium Roma cladem perpetiebatur: quam in nullo honorabiliorem caeteris ciuitatibus aesti- mabat. Nam cum omnes caeteros libenter tractaret: non ita se natum: ut om- nes quancumque ex nobilibus uel generosis clarissimi constabant. Multa eti- am crimina perpetrabat aduersus equites Romanos. Quidam hoc dignitatis nomine censebantur: opibus autem pene pares senatoribus existebant: propter quod etiam in con- uentu senatus interesse solebant: quos ualde inhonoros habuit: plurimosque ex eis morte damna- bat: quorum etiam pecunias auferbat. Nam multas etiam caedes non ob aliud: nisi ut eorum aufer- ret pecunias perpetrabat. Diuinum uero sibi cultum & honores uolebat non cum hominibus exhi- beri: sed etiam in templum Iouis ueniens: quod Capitolium quidem uocant: magis uenerabile autem illis est omnium templorum: fratrem se Iouis esse ausus appellare. Sed etiam alia quae gerebat: non erat furoris aliena. Nam etiam ex dicearchia ciuitate quae in Campania constituta est: ad Mesanam quae alia quoque est maritima ciuitas: graue putans ut remis transitum faceret: putansque subicere sibi etiam hoc elementum posse: uelut domino maris existente: talia etiam uolebat fluctibus gerere: qualia solet terrae natura sustinere. Voluit ergo & a litore ad litus stadia ferme. ccc. in medio mari: & in- tra tam uastum sinum pontem construere: super quem carrucis & diuersis uehiculis itinera uale- ret efficere. Sed etiam templorum paganorum nullum despoliatum reliquit. Quaecumque enim pi- ctura aut sepultura uenusta fuere: uel alio quolibet opificio pulchra simulare: atque omnimodo anna- thematizata: deferri iussit ad se. Non enim alibi pulchras res esse dicebat oportere: nisi in pulchriore loco. Hunc autem Romam esse firmabat. Non solum autem suam domum: sed etiam hortos aliaque sua habitacula ubicumque terrarum Italiae constabant: ex talibus repleuerat ornamentis. Nam etiam Iouem Olympium qui maxime apud gentiles uenerabilis habetur: quem Phidias atheniensis fecerat ausus est in Romanam transferre ciuitatem: nec tamen ad effectum res perducta est: architectis dice- tibus ad Memmium Regulum: cui res illa fuerat imperata: eo quod si illud moueretur simulacrum: ali- quid malum posset accidere. Fertur autem Memmius etiam prodigiis propter hoc multis acceptis distulisse negocium. Verumtamen eiusmodi uerba scribit ad Gaium: unde periculum mortis illi protinus imminebat: euasit tamen quomodo Gaius morte praeventus est. Intantum etiam proru-